Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 139 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ 18 ՅՈՒՆԻՍ 1884 (Ն. Տ.) 30 ՅՈՒՆԻՍ 7 ՌԱՄԱԶԱՆ 1301

ՊԱՅՄԱՆՔ

Ծանուցմանց տողը մէկ անգամի համար 3 ղրուշ. երկու անգամի համար 2 ղրուշ է. աւելի անգամներու համար գին սակ կարգադրութիւն կըլլայ։

Օրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որ և իցէ գրութիւն պէտք է ուղղել «Առ խմբագրութիւն ԱՐԵՒԵԼՔ օրագրի»

ՏՊԱԳՐԱՏՈՆ Ղալաթիա, Նորատունկեան խան, իսկ գաւառներէն հասցէ

درعليه ده غلطه ده نورادونكيان خانده {ارەولك}

غزته‌سی اداره‌سنه

40 ՓԱՐԱ

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ	համար Տարեկան	դահեկան	արծաթ	200
»	Վեցամսեայ	»	»	100
»	Եռամսեայ	»	»	50
»	Ամսական	»	»	20
»	Հատով	»	»	1
Գաւառաց	համար Տարեկան	»	»	240
»	Վեցամսեայ	»	»	120
»	Եռամսեայ	»	»	60
Օտար	երկիրներ Տարեկան	Ֆրանք		56
»	Վեցամսեայ	»		28

Դուրս ղրկուած լրագրաց ճամբու ծախքը խմբագրութեան վրայ է։

40 ՓԱՐԱ

Կ. ՊՈԼԻՍ
ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ 18 ՅՈՒՆԻՍ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ՀՈԼԱՆՏԱ

Հոլանտա այսօր հանրային ուշադրութիւն կը գրաւէ ո՛չ միայն Թագաւորական յաջորդութեան խնդրոյն առթիւ, այլ և իւր արեւելեան գաղթականութեանց վերաբերեալ խնդրոյ մը մէջ Անգլիոյ հետ ունեցած մէկ ծանր վէճին առթիւ։ Հոլանտացւոց ի Մալէզիա կամ «Հոլանտական Հնդկաստան»ի մէջ ունեցած գաղթականութիւնները կը պարունակեն 25 միլիոն հոգի։ Կարեւորագոյն հոլանտական գաղթականութիւններն են Ճավա, Սումադրա և Պորնէօյ կղզիներն։ Այս երկու վերջին կղզիք մասամբ եւեթ հպատակած են հոլանտական իշխանութեան։ Սումադրայի մէջ մանաւանդ, Հոլանտացիք ամենամեծ ջանքեր և զոհողութիւններ ըրեր պարտաւորեցան իրենց դրօշն յարգել տալու համար, և տեղացի փոքրիկ իշխանները պարտաւորելու համար որ դադրեցնեն ծովահէնութիւնն ու աւազակութիւնն, որովք կը պարապին ի վնաս եւրոպական վաճառականութեան։ 1873ին, Հոլանտացիք ձեռնարկեցին ի հնազանդութիւն բերել Աչինի Սուլթանն, որ Սումադրայի բոլոր իշխանաց հզօրագոյնն է։ Հոլանտական առաջին արշաւանք մը ապարդիւն մնաց, բայց 1875ին, Հոլանտացիք առին Գրադոնի, Աչինցւոց բանակետղւոյն, և յառաջացան երկրին ներսերը։ Բայց տեղացիք անձնատուր չեղան, և կռիւը շարունակեցաւ։ Չկրնալով վերջնական պարտութիւն մը կրել տալ Աչինցւոց և անոնց աջակից ցեղերու, Հոլանտացիք իրենց նաւատորմերով պաշարեցին ապստամբ իշխանաց երկիրներուն ծովեզերքը, ուզելով թէ՛ անսուաղ թողուլ զանոնք, և թէ հընար չընել որ անգլիական նաւեր շարունակ զէնք ու ռազմամթերք բերեն Աչինցւոց։ Անգլիա ամեն տարի ահագին քանակութեամբ զէնք կ՚արտածէ, և անգլիական գործարաններ կան որք բնաւ չեն հարցուներ թէ ի՛նչ տեսակ ազգեր կամ անհատներ են որ իրենցմէ զէնք կը գնեն և ի՛նչ նպատակաւ։ Այս գործարանք զէնք վաճառած են Անգլիոյ թշնամեաց իսկ, որոց դէմ կը կռուէին անգլիական զօրքերն, ինչպէս Երեսփոխանաց ժողովոյ մէջ ապացուցեցաւ Աֆղանստանոյ, Զուլուստանոյ և Թրանսվաալի կամ Պօէրաց պատերազմներուն առթիւ։

Արդ, հոլանտական պաշարումը մեծ վնաս կը պատճառէր Աչինցւոց և անոնց դաշնակցաց. որովհետեւ զանոնք կը զրկէր ամեն առեւտուրէ(*)։ Անցեալ տարւոյ դէպ ի վերջը, Նիսէրօ անուն անգլիական շոգենաւ մը ցամաք ինկաւ Սումադրա կղզւոյ այն մասին վրայ ուր կը տիրէ Թէնոմի իշխանը։ Տեղացիք աւար առին շոգենաւն և նաւաստիները շղթայակապ բանտարկեցին, պատուիրելով թէ Զինացի մը 10,000 ֆրանք կը պարտի Թէնոմի իշխանին, որ հոլանտական պաշարման պատճառաւ՝ չի կրնար ձեռք բերել իւր առնելիք։ Գերիները թող տալու համար, իշխանը կը պահանջէր 10,000 ֆրանքը։ Նիսէրօ շոգենաւուն նաւապետն երդում տալով ազատեցաւ այդ գումարն հայթայթելու համար, բայց չվերադարձաւ, իշխանին վրէժխնդրութեան թողլով իւր 37 նաւաստիներ։ Հոլանտական կառավարութիւն ինք վճարեց 10,000 ֆրանքը, բայց Թէնոմի բռնաւորը չարձակեց գերիներն։ Հոլանտացիք զօրք ղրկեցին, որք աւերեցին Թէնոմի երկիրը, բայց իշխանն՝ իւր գերեաց հետ յաջողեցաւ փախչիլ և անմերձենալի լեռներու մէջ ապաստանիլ։ Խեղճ գերիները, շատ տառապանք և զրկանք կրելէ զատ, յաճախ ալ կը տանջուէին։ Անգլիացիք մարտանաւ մը ղրկեցին, որոյ հրամանատարը բանակցեցաւ Թէնոմի բռնաւորին հետ, բայց չը յաջողեցաւ։ Ի վերջոյ բռնաւորը ծանոյց թէ սա պայմաններով կրնայ արձակել գերիները. — Պէտք է երկու միլիոն ֆրանք վճարուի՝ հոլանտական զօրաց ի գործ դրած աւերմանց իբրեւ փոխարինութիւն, միլիոն մը ֆրանք ևս՝ երբ յանձնուին գերիներն, և հոլանտական պաշարումը վերցուի՝ Անգլիոյ երաշխաւորութեամբ խոստում տրուելով Հոլանտայի կողմէ թէ Թէնոմի նաւահանգիստներն այլ ևս պիտի չպաշարուին։

Հոլանտայի լրագիրք այս առթիւ խիստ յօդուածներ գրեցին Անգլիոյ դէմ, ամբաստանելով թէ ձեռքի տակէ կը քաջալերէ ապըստամբ բռնաւորն, և կը դրդէ զնա չը յանձնել գերիներն եթէ Հոլանտա շարունակէ Աչինի նաւահանգստաց պաշարումն, որ մեծ վնաս կու տայ անգլիացի վաճառականաց, որք դեղեցիկ շահեր կ՚ընէին զէնք վաճառելով Աչինցւոց։ Անգլիոյ կառավարութիւնն ալ, խնդիրը ձեռքն առնլով, Հոլանտայի կառավարութեան առաջարկեց՝ միջնորդութիւն մ՚ընել, խաղաղութիւն հաստատելու համար Հոլանտայի և իւր սումադրացի ապստամբ հպատակաց միջեւ, և բարեկամօրէն վերջ տալու համար տասներկու տարիներէ հետէ տեւող պատերազմին։ Հոլանտայի կառավարութիւնը բնականաբար մերժեց այսպիսի առաջարկ մը, բողոքելով ստօրեալ օգնութեան դէմ, զոր բրիտանական կառավարութիւնք կ՚ընձեռէր Թէնոմի բռնաւորին։ Անգլիա պնդեց իւր միջամտելու առաջարկին վրայ, զոր Հոլանտա կը շարունակէ մերժել։ Լոնտոնի և Լա Հէյի միջեւ փոքր ինչ կծու ոճով ծանուցագրեր փոխանակեցան, և երկու երկիրներու Խորհրդարանք զբաղեցան այս խնդրով։ Ըստ վերջին լրոց, Հոլանտայի և Անգլիոյ միջեւ յարաբերութեանց վրդովումն այնքան ձգտեալ է Նիսէրօ շոգենաւուն յարուցած վէճին առթիւ, որ Հոլանտայի Արտաքին գործոց նախարարն Երեսփոխանական ժողովը դադտնի նիստ մը հրաւիրած է՝ իրաց կացութիւնն յայտնելու համար։ Տեսնե՛նք թէ այս բաւական ծանր վէճ ի՛նչ ելք պիտի ունենայ մի կողմէ Հոլանտայի և Մեծին Բրիտանիոյ և միւս կողմէ Աչինի ապստամբաց և այն եւրոպական տէրութեան (Հոլանտայի) միջեւ, որոյ գերիշխանութիւնը չեն ուզեր ճանչել։ Ինչպէս ծանուցինք անցեալօր, Հոլանտայի Խորհրդարանը մեծ գումար մը քուէարկած է, որպէս զի կառավարութիւնը վճռական հարուած մը կարենայ տալ Աչինցւոց։

(*) Սումադրայի արտածութիւնք են գլխաւորապէս հաճեճաւ, ինչպէս՝ պղպեղ, մեխակ, մշկահոտ ընկոյզ, կոճապղպեղ եւն։

ՊԻԶՄԱՐՔ ԻՇԽԱՆԻՆ ԿԱՐԾԻՔՆԵՐԸ

Միջազգային խրատաբանութեան գերմանացի հռչակաւոր դասախօս հանգուցեալ Պլունչլիի յիշատակագրերն այս օրերս երեք ստուար հատորներով հրատարակուած լինելով, անոնց մէջ կը տեսնուի հետաքրքրաշարժ խօսակցութիւն մը, զոր 1868ին իշխան (յայնժամ կոմս) Պիզմարք ունեցած է Պ. Պլունչլիի հետ։ Դասախօսը տեսակցութիւն մը խնդրած էր, ուստի կոմս Պիզմարք անմիջապէս հաւանեցաւ։ Երկրորդական նիւթոց վրայ խօսելէ յետոյ, Պ. Պիզմարք երկարօրէն բացատրեց իւր այն «Լատին ժողովուրդներու» թէ, ազգերն ալ՝ անհատից նման՝ արու կամ էգ են իրենց բնաւորութեամբ։ Արու ազգերէն են Գերմանք, որք շնորհիւ այս յատկութեան, պարզապէս անկառավարելի ժողովուրդ մ՚են եթէ իրենք իրենց թողուին։ Բրուսիա համայն Գերմանիոյ համար օրինակելի պետութիւն մը դարձած է, վասն զի Բրուսիոյ մէջ կայ մեծ քանակութեամբ խառնուրդ մը սլաւեան արեան։ Արդ, Սլաւք, ինչպէս նաեւ Կելտական ազգերն, (որոցմէ են այժմեան Իռլանտացիք, և որք Ֆրանսայի հնագոյն բնակիչներն եղած են,) ցեղով էգ են։ (Հայք ի՞նչ սեռէ են արդեօք։) Ո՛չ Սլաւք, ո՛չ Կելտք ինքնին կրնային բան մ՚ընել կամ լինել, և Գերմանաց հետ ձուլուելով է որ կրցան քաղաքական ժողովուրդներ դառնալ։ Նոյն բանը հիմնաւ բսել Անգլիացւոց և Սպանիացւոց համար ևս, (որք սաքսոնեան և գոթական, այսինքն գերմանական արշաւանքներ կրած են երբեմն։)

Բայց, յարեց Պիզմարք իշխանը, Բրուսիոյ մէջ գերմանական և սլաւական արեան խառնուրդէն զատ, Պետութեան բարգաւաճման մի մեծ պատճառ եղան նաեւ Հոհէնձոլէրնեան իշխող գերդաստանին կառավարական գերազանց ձիրքերն, Հոհէնձոլէրնեանց, որք կրցան զօրել և հըպատակեցնել ապստամբ աղնուականութիւն մը, որոյ անկախութիւնն անհամաձայն էր Պետութեան գոյութեան հետ։ «Իմ նախնիքս կը պատկանէին Էլպա գետին ձախակողմը բնակեալ ազնուականութեան, և Բրուսիոյ Վեհապետաց կողմէ բռնելին՝ գետին աջ եզերաց վրայ բնակեալ ազնուականութիւնն ընկճելու համար։ Բրուսիոյ միապետք արդարեւ բացարձակօրէն կ՚իշխէին, բայց անոնց ինքնակալութիւնն աւելի Պետութեան նպաստաւոր էր քան իրենց անձնական շահուց։

Ակնարկելով իւր գերմանական աշխարհավարութեան, և Հիւսիսային և Հարաւային Գերմանիոյ միացմամբ իւր գործն ամբողջացնելու խորհրդոյն, Պ. Պիզմարք յարեց թէ Ֆրանսայի երկիւղն ամենեւին զինք ետ չի կեցներ իւր ազգային ծրագրոյ գործադրման հետամտելէ։ Ինք լաւ կշռած է խնդիրն, և Բրուսիոյ զօրապետաց հետ կը կարծէ թէ Բրուսիա հզօրագոյն է քան զՖրանսա, որ չունի 300 հազարէ աւելի զօրք իրապէս կռուող, մինչ Բրուսիա, 1866ին, 640,000 զօրք հանած էր Աւստրիոյ դէմ։ Ֆրանսացիք կրնան աշխատիլ ձեռք բերելու զոր ինչ կամին. բայց ինք, Պ. Պիզմարք, ոչինչ կուտայ նոցա, և բնաւ զիջում չըներ։ «Գերմանական միացեալ ժողովուրդը, գինուորական տեսութեամբ մը, մեծագոյն Տէրութիւնը կը կազմէ յաշխարհի, և վախու տեղի չունի եթէ պատերազմ մը ծագի Ֆրանսայի հետ։ Աւստրիա չէզոք կը մնայ ամեն պարագայի մէջ. Ռուսիա քիչ բանով կը հաշտուի Բրուսիոյ հետ. սա արդէն լաւ յարաբերութիւն կը տածէ Անգլիոյ հետ, որ գործնական ժողովուրդ մի լինելով, առարկութիւն չըներ գերմանական միութեան դէմ, երբ Աւստրիա դադրած է գլուխ լինելէ այդ միութեան։»

Ուշադրութեան արժանի է թէ Ֆրանքօ-Գերմանական պատերազմէն երկու տարի առաջ Պ. Պիզմարք ո՛րչափ ճշդիւ գուշակած էր երկու կողմին ռունելիք դիրքն և ժամանակ կռւոյն հաւանական ելքն։ Պ. Պլունչլիի հետ իւր նոյն խօսակցութեան մէջ, Պ. Պիզմարք 1866ի Աւստրօ-Բրուսիական պատերազմին վրայ խօսելով, յիշած է թէ ինչպէս ինք, Քէօնիկկրաձի վճռական յաղթութենէն յետոյ, Աւստրիոյ հետ անմիջապէս հաշտութիւն կնքելու կողմը գտնուեցաւ, հակառակ կարծեաց եռանդուն զօրապետաց, — որպէս զի Աւստրիան ընկճելէ յետոյ, Բրուսիա միանգամայն ստանար նորա բարեկամութիւնը, քաղաքական հեռատեսութիւն մը, որ Ֆրանսայի դէմ մղուած պատերազմին մէջ Աւստրիոյ չէզոքութեան պատճառ եղաւ, և ի վերջոյ Աւստրիոյ և Գերմանիոյ դաշնակցութեան առաջնորդեց։

Պիզմարք իշխանը Վիլհէլմ Թագաւորին (այժմ կայսր) անձնական հանգամանաց վրայ խօսելով, գոված է անոր աշխատասիրութիւնն և առՏէրութիւնն անձնուիրութիւնն, և վերջապէս, Բրուսիոյ կառավարութեան եղանակին նկատմամբ դիտած է թէ Սահմանադրական և Բացարձակ դրութիւնք իրենց կուսակիցներ ունին, թէ Բրուսիա շատ լաւ կրնայ կառավարուիլ բացարձակ դրութեամբ, բայց կառավարական դրութիւնք շարունակութիւն ու տրամաբանութիւն պարտի ունենալ. կառավարական սանձն երբեմն սեղմել և երբեմն թուլցնել լաւ չէ։ Ուստի, 1866ի պատերազմէն յետոյ Բացարձակ միապետական դրութեան վերադառնալ պատշաճ չդատուեցաւ։ Գահաժառանգ իշխանն, (որ ազատամիտ է,) բնաւ չէր հաւաներ որ այդ դրութիւն հաստատուէր ի Բրուսիա, և եթէ հաստատուէր իսկ, ինք իւր հօր յաջորդածին պէս պիտի բառնար զայն։ Ուստի, Սահմանադրական դրութիւնք կազմակերպուեցաւ Բրուսիոյ համար, — և այժմ Գերմանական Կայսրութեան համար ի գործ դրուած դրութիւնն է, թէև Վիլհէլմ կայսրն և իւր ամենազօր Նախարարապետ յոյժ դժկամակօրէն ի գործ կը դնեն զայն։

ԱՅՍ ԱՌՈՒՐ ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿԷՆ
ՔԱՂՈՒԱԾ ԼՈՒՐԵՐ

Այս աւուր Թղթաբերով մեր ստացած Լոնտոնի և Բարիզի լրագրաց թուականը կը հասնի մինչեւ 27 յունիս։ Աւասիկ նորագոյն լուրերն, ի բաց առեալ ինչ որ կը վերաբերի Եգիպտոսի.

—Վիէննա, 25 յունիս, առ Հավաս. ի Պելկրատ Գերմանիոյ, Աւստրիոյ և Ռուսիոյ դեսպանք, Պուլկարիոյ և Սերպիոյ վէճին առթիւ Միլան Թագաւորին հետ խորհրդակցելու համար Նիշ գնացին։ — Սերպիոյ Թագաւորն յուլիս ամսոյ մէջ Գերմանիոյ ջուրերը պիտի երթայ։

— Այս առաւօտ հասած լրագիրք ընդարձակ տեղեկութիւններ կը հրատարա-

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

98

ԽԱՉԱԳՈՂԻ ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆԸ

Է.

ԻՄ ՆՈՐ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿԸ

— Այդ բոլորը շատ հետաքրքրքրական է, — ասաց նա, երբ ես վերջացրի։ — Հիմա տեսնո՞ւմ էք, որ դուք սկզբից անմեղ էք եղել և արդար, բայց ձեզ յանցանքի մէջ ձգեցին այն հանգամանքները և այն կենսական պայմանները, որոնցմով սկսեալ մանկութիւնից շրջապատուած էք եղել։ Եթէ այն հանգամանքները և այն պայմանները ձեզանից հեռացըրնէին կամ խսպառ չը լինէին, դուք, անտարակոյս, կը մնայիք ձեր անմեղութեան մէջ, և դուցէ շատ օրինաւոր մարդ կը դառնայիք։ Ընտանիքի մէջ ոչինչ չը սովորեցաք, ընտանիքը լաւ չը կրթեց ձեզ։ Ձեր վարպետի դարբնոցում կարող էիք արհեստ սովորել, և դա ձեր արդար ապրուստի հիմքը կը լինէր, բայց անիրաւացի պատճառներ այնտեղից ևս հալածեցին ձեզ։ Ձեր պատանեկութեան փոքրիկ, սրիկայ ընկերները սովորե-

կեն Թուլոնի Գոլէրային վրայ, որք տաբօրինակ հակապատկեր մը կկազմեն Համասի գործակալութեան պահած լռութեան դէմ։ Գոլէրան ի Թուլոն ծագեցաւ յունիս 8/20 ուրբաթ օրը, բայց Բարիզի և Լոնտոնի լրագիրք յունիս 23ին երկուշաբթի օրը ծանուցին դէպքը։ Ուրբաթ 2, շաբաթ 3, և կիրակի 12 անձինք մեռան։ Անմիջապէս դպրոցներու մէջ դասախօսութիւնք դադրեցան, որովհետև առաջին բռնուողներէն եղած էր Լիսէի աշակերտ մը։ Սօլֆ Փրանսական փոխադրանաւու նաւաղներուն մէջ Գոլէրա ծագած լինելով, ընդհանրապէս կը կարծուի թէ Գոլէրան Թուլոն եկած է այդ նաւու միջոցաւ, որ Չինաստանէն կուգար, ուստի նաւահանգստէն հեռացուեցաւ։ Բայց Թոնքինէն վերադարձող ուրիշ երկու փոխադրանաւուց մէջ մարդ չէ բռնուած։ Ի Թուլոն առողջապահական միջոցներ ձեռք կ'առնուին քաղաքապետական յանձնախմբի մը ջանիւք, որուն նախագահն է քաղաքապետը։ Մաքրողական միջոցներ ձեռք առնլու և մեռեալներն յատկապէս բացուած և «լըբ»ը–բով ծածկուած փոսերու մէջ անմիջապէս թաղելու պատրաստութիւնք եղան։ Յունիս 23ին ի Մարսիլիա հրատարակեալ լրագիրք Գոլէրային վրայ բան մը չէին խօսեր տակաւին, որպէս զի Քաղաքապետութիւնք ժամանակ ունենային ամեն նախահոգ միջոց ի գործ դնելու։ Յունիս 22ին, (կը հեռագրէ Թան թղթակիցն,) 8,000 անձինք մեկնեցան Թուլոնէն։ Գոլէրան սաստիկ տեսակէն է և շուտով կը մեռցնէ։ Ի Մարսիլիա յունիս 23ին քարանդինաներ հաստատեցան Թուլոնէն և Կարմիր ծովէն եկող նաւուց վրայ։ «Բայց ցամաքի ճամբով Գոլէրային յառաջխաղացութիւնն արգիլելու դէմ ծանր դժուարութիւնք կը ծագին։» Մարսիլիոյ սրբային մէջ գործերը դադրեցան։ Կ'ըսուի թէ Սօլֆ շոգենաւուն մէջ ճամբան մարդ մը մեռեր է Գոլէրայէն, և անոր հանդերձները չեն այրուեր։ Յունիս 24ին, պատերազմական նախարարութիւնը ծանոյց թէ բոլոր զինուորական վրաններն և այլ նիւթերը կը յատկացնէ առողջապահութեան գործին։ Ներքին գործոց նախարարն հետամուտ է իմանալ թէ Գոլէրային ծագումէն ի վեր Թուլոնէն երկաթուղին ո՛ւր մարդ տարած է, որպէս զի գաղթականաց ցրուած գըլխաւոր տեղերուն մէջ զգուշական միջոցներ ձեռք առնուին։ Միջոցներ ի գործ կը դրուին Թուլոնի բնակիչները շրջակայ գաշտերուն վրայ ցրուելու։

—Պաշտօնական հեռագիր մը, որ ուղղեալ է Բարիզի առևտրական պաշտօնատան, կ'ըսէ թէ ի Թուլոն Գոլէրայի առաջին դէպքը տեսնուեցաւ յունիս 2/14ի շաբաթ օրը, Մոռպեըլը փոխադրանաւուն մէջ, յորում նաւաստի մը մեռաւ։ Բայց 14էն մինչև 19 ուրիշ մեռնող չեղաւ։ Յունիս 23ին 5 մարդ մեռան։

—Հավասի հեռագիր մը ծանուցած էր թէ ի Թուլոն ծագած Գոլէրան «ֆոռ-րաֆ» (տեղական) է, որ Գոլէրային թեթև մէկ տեսակն է, և ամեն տեղ ինքնին կրնայ ծագիլ և մարիլ։ Բայց յունիս 23 թուով առ Թան ուղղեալ հեռագիր մը, ինչպէս նաև զանազան տէրութեանց հիւպատոսներուն հեռագրերը կը հաստատեն թէ Թուլոնի Գոլէրային Ասիական Գոլէրա լինելը կատարելապէս ապացուցուած է։ Ասիականը՝ Գոլէրային յոռեգոյն տեսակն է որ շուտով կը տարածի։

— Կ. Պոլիս, 24 յունիս. Անգլիական հպատակ Տոքթոր Վարդան (°) Նազարէթի մէջ (Երուսաղէմ) սաստիկ յարձակում մը կրեց, և բրիտանական հիւպատոսը չկրնալով գոհացում ստանալ, լորտ Տըֆրին գիտողութիւն ըրաւ առ Բ. Դուռն։ (Պոլսոյ մէջ այս տեսակ լուր մը չէ իմացուած)։

—Լոնտոն, 25 յունիս. Կալկաթայէն կը հեռագրեն առ Սթանտարտ թէ Մէյկսօն իշխանն՝ որ Պիրմանիոյ գահին հետամուտ է, փախեր է Շանտէրնակօրէն (Փրանսական Հնդկաստան) և Կալկաթա երթալով Փրանսական նաւ մը նստեր է՝ Սայկոն կամ Պանկքօք երթալու համար, ուստից Վերին Պիրմանիա անցնիլ պիտի աշխատի Բօլոմպիոյ ճամբով։ Սէյլանի Անգլիական կառավարութիւնը կրնայ իշխանը ձերբակալել, եթէ Փրանսական դրօշակին ներքև չգտնուի. իսկ եթէ չը ձերբակալէ, իշխանին Պիրմանիոյ դործոց միջամտութեամբ Վերին Պիրմանիոյ մէջ յեղափոխութիւն մը կրնայ ծագիլ։

Ծանօթ. Մէյկսօն իշխանը Պիրմանիոյ արքունական ընտանեաց անդամներէն մին է, որ աքսորուած է իւր ազգակցաց ջատերուն ջարդէն, որ տեղի ունեցաւ երկրին արդի վեհապետին հրամանաւ, և անգլիական հողն ապաստանած էր, Հնդկական կառավարութեան հրամանաւ։ Պէնարէսի մէջ բանտարկուելով, քանի մը տարի հոն մնաց, ուստից փախչելով Շանտէրնակօր գնաց։

— Լոնտոն, 26 յունիս. Կալկաթայէն յունիս 25 թուով կը հեռագրեն թէ Պիրմանիոյ թեկնածու իշխանը ձերբակալուեր է Բօլօմպօի մէջ, և Կալկաթա պիտի տարուի նորէն։

—Թուլոն, 26 յունիս. Երէկ 8 անձինք մեռան. գլխաւոր հիւանդանոցին մէջ այս առաւօտ 34 անձինք կան բռնուած. 24՝ ի Սէն–Մօտրիէ։

—Թուլոն, 26 յունիս. Քաղաքային ժողովրդեան մէջէն բռնուողներու թիւն այսօր յայտնի չէ. բայց զինուորներէն 14 հոգի ևս բռնուեցան այսօր։

—Թան կը ծանուցանէ յունիս 27 թըւով. Զրոյց կը պտըտի թէ անձ մը Գոլէրայէն բռնուեր է Սէն Ժօրժ փողոցին մէջ (Բարիզի)։ Ըստ մեր տեղեկութեանց, Էօժէնի Բարատի անուն խոհարարուհի մը, որ կը բնակէր Շարդալ փողոց, 18 թիւ, (Բարիզ), այս գիշեր պզտցեր է «Եզական» Գոլէրայի հարուած մը, ինչպէս յաճախ կը պատահի Բարիզի մէջ։ Բայց կինը շուտով ապաքինեցաւ։

— Մարսիլիա, 26 յունիս. Նոր դործքի մը փորձը կը լինի, որով բնակարանք և ճերմակեղէնք անմիջապէս կը մաքրուին Գոլէրայի վարակումէ։

— Թուլոն, 26 յունիս. Գոլէրային ի Թուլոն տարածանալուն վրայ, ժողովրդային զաղթականութեան նոր հոսանք մը սկսաւ։

— Ըստ նորագոյն լրոյ, Պահպանողականք դժգոհ են Պ. Կլատսդոնի ընթացքէն, և կնքած կարգադրութենէն, որ հրատարակութեան տրուած է լրագրաց մէջ, և կը սպասուին սաստիկ վիճաբանութիւնք, մինչ արդէն սկսած են պաշտօնական գործողութիւնք ի Լոնտոն։ Թայմզ միշտ հակառակ է Պ. Կլատսդոնի քաղաքականութեան։

— Չինացւոց կողմէ տեղի ունեցած նոր յարձակման պատճառաւ, Թոնքինէն Փրանսացի զօրաց ի հայրենիս վերադարձը դադրած է։

— Օսմանեան կայսերական Պանքայի Նախագահ Պ. Պրուս, որ քաջածանօթ է Թուրքիոյ և Եգիպտոսի գործոց, գլխաւոր հակառակորդ կը հանդիսանայ Լոնդոնի համաժողովին մէջ Պ. Կլատսդոնի աշխարհակալութեան և կնքած կարգադրութեան։

—Ծերակոյտն յունիս 23ին շարունակեց Ամուսնալուծութեան օրէնքին երկրորդ ընթերցումը։ Նոր և սաստիկ վիճաբանութիւնք ըրին մէջ Պ. Պ. Ժիւլ Սիմոնի և Նաքէի։ Յունիս 24ին, վիճաբանութիւնը վերջացաւ, և Օրէնքն իւր ամբողջութեամբ վերջնապէս ընդունուեցաւ 116ի դէմ 153 ձայնիւ։ Ծերակոյտին քուէարկած բարեփոխումներն Երեսփոխանաց ժողովոյ վաւերացման պիտի ներկայացուին, ուր նորէն վիճաբանութիւնք տեղի պիտի ունենան բնականաբար։

— Մարսիլիոյ Քաղաքապետութիւնն յունիս 24ին 60,000 Փր. քուէարկեց առողջապահական միջոցներու համար, և հրաւիրեց կառավարութիւնը՝ քարանդինայի շղթայ մը հաստատել Թուլոնի շուրջը։

—Յունիս 19ին, ի Նիժնի Նովկորոտ, ռուս ժողովուրդն յարձակեցաւ Հրէից բնակած թաղին վրայ։ 9 Հրեայք սպաննեցան և ուրիշներ վիրաւորեցան։ Բազում Հրէից տուներ աւար առնուեցան և քանդուեցան։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ինչպէս կանխաւ ծանուցած էինք, կեդրոնական վարժարանի համար եղած հանգանակութիւններն հաւաքելու և բացման միջոցներուն վրայ խորհելու պաշտօն ունեցող յանձնախումբը գումարեցաւ երէկ Օրթագիւղ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր տունը։ Ներկայ էին Նշանեան Մկրտիչ, Նորատունկեան Յարութիւն և Թօրոսեան Յովհաննէս էֆէնտիներն։ Ունճեան Աբիկ և Յակոբեան Միքայէլ էֆէնտիք անձնական տկարութեան, Հաճեան Խաչիկ էֆէնտի ըզբաղմանց պատճառաւ բացակայ էին։ Ատենը բացուեցաւ ընդ նախագահութեամբ Ս. Պատրիարք Հօր։ Յետ խորհրդակցութեան նկատելով որ կեդրոնական վարժարանի բացումն և հաստատութիւնը մեծ առնչութիւն ունի Ղալաթիոյ կալուածոց եկամուտներուն հետ, որչափ մեծ ալ լինին եղած և լինելիք հանգանակութեանց գումարներն, և նկատելով որ սոյն կալուածոց հոգաբարձութիւնն իւր պաշտօնը աւարտած համարելով մէկ քանի օրէն իւր գործառնութեանց տեղեկագիրը պիտի մատուցանէ Ազգային վարչութեան, ինչպէս յարտարարեց Նորատունկեան Յարութիւն էֆէնտի՝ անդամ յանձնախմբի և Ղալաթիոյ կալուածոց հոգաբարձութեան միանգամայն, յանձնախումբը պատշաճ համարած է առ այժմ յետաձգել իւր որոշումն և սպասել կալուածոց հոգաբարձութեան տեղեկագրոյն հրատարակման, յորմէ յետոյ կրկին ի նիստ գումարելով՝ կեդրոնական վարժարանի անյապաղ բացման ի նպաստ տեղեկագիր մը պիտի պատրաստէ և ներկայացնէ Ազգ. վարչութեան։ Յանձնախումբն յաջորդ նիստն յունիս 29ի ուրբաթ օրը պիտի ընէ։

Կը լսեմք, թէ Պիլէճիկի վիճակայնոց մէկ մասին կողմանէ այս օրերս կը խնդրուի Պատրիարքարանէն, որ Շիշմանեան Գեր. Տ. Ղեւոնդ եպիսկոպոս վերահաստատուի Պիլէճիկի առաջնորդութեան մէջ։ Յայտնի է, թէ տակաւին մինչև մօտ օրերս, համայն ժողովրդեան կողմանէ դանգատներ կը տեղային Պատրիարքարան, Գեր. Շիշմանեանի երկարժամանակեայ բացակայութեան պատճառաւ վիճակին կրած նիւթական ու բարոյական մեծամեծ վնասուց համար, և ազգային կեդրոնական վարչութիւնն զՇիշմանեան բազմիցս ի Պիլէճիկ հրաւիրելէն յետոյ՝ հուսկ ուրեմն Սարաճեան Տ. Յովսէփ Ծ. վարդապետն զրկեց ի հովուութիւն վիճակին, և նա սկսաւ յաջողակութեամբ վարել այս պաշտօնը, և նորա համար շնորհակալեաց գրեր ալ հասան։ Կ'ըսուի, թէ Գեր. Շիշմանեան՝ որ այժմ Պոլիս կը կոչուի, կը գրգռէ Պիլէճիկի ժողովուրդը։

Հալէպի ազգայինք կը գանգատին Կիլիկիոյ Տ. Մկրտիչ կաթողիկոսին դէմ, ծանուցանելով թէ Հալէպի Ազգային հասոյթներն ինքը կը գանձէ և ըստ հաճոյս կը գործածէ, թէ՝ հասութից գանձման ժամանակ միայն Հալէպ կուգայ, ինչպէս այս օրերս պիտի գայ՝ գանձման ժամանակը մօտեցած լինելով, և թէ՝ վիճակին Ազգային վարչական կազմակերպութեան և կրթական գործին համար բոլորովին անփոյթ կը դըտնուի։ Կը յուսամք, թէ Կիլիկիոյ այլ և այլ վիճակներէն լսուած այս գանգատանաց վախճան կը տրուի մօտերըս, շնորհիւ կայսերական բարեխընամ կառավարութեան, որ խոստացած է կարգադրել Կիլիկիոյ կաթողիկոսական խնդիրն, անշուշտ եւ առնլով կաթողիկոսին ձեռքը գըտնուած Պէրաթն, որով կը սահմանափակի նա սովորական իրաւասութեան շրջանին մէջ։

Քաղաքական ու կրօնական ժողովներն խառն նիստ պիտի ընեն առաջիկայ չորեքշաբթի։ Ձայներ կը լինին, որ մինչև նոյն օրը պատրաստուի՝ Երուսաղէմայ պարտուց բարձման նպաստի բաշխման և գանձման գործողութեան համար յանձնարարեալ ծրագիրն, և կարելի լինի Ազգային ժողովոյ ուրբաթ աւուր նստին մատուցանել։

Մշոյ Ս. Կարապետի Միաբանութեան կողմանէ հասած մի հեռագրի համեմատ, Մշոյ առաջնորդական փոխանորդ Յարութիւն քահանայի Բալբէսով, յիշեալ վանուց միաբաններէն Պաշտնի Տ. Եղիշէ վարդապետի ձերբակալութիւնը և Թովմասեան Տ. Մեսրոպ վարդապետին ալ երաշխաւորութեան ներքեւ առնուիլը պահանջուած է։ Միաբանութիւնը կը խնդրէ որ առաջնորդական փոխանորդին այդ գործը արգիլուի։

Արդարութեան գործոց Վսեմ. նախարարէն շաբաթ երեկոյ հեռագրական հրաման տրուեցաւ Կարնոյ դատական քննչին, որպէս զի Կայսերական ներման համաձայն երեսուն և մէկ Հայ բանտարկեալք անմիջապէս ազատ թողուին։ Այդ երեսուն և մէկ անձինք հինգ տարուան բերդարգելութեան դատապարտուած լինելով՝ երրորդ աստիճանի պատժապարտ, և հետևապէս ամբողջական ներում ստացած նկատուեցան։

Մնացեալ իննը պատժապարտներէն հինգը, որ վեց եօթն տարուան դատապարտուած են, երկու երրորդի ներմամբ միայն 2 1/3 կամ 2 տարի պատիժ կրելու պարտաւոր կը մնան, և 1882 դեկտեմբերի սկիզբէն արդէն 19 ամիս բանտարկութիւն կրած լինելով, միայն տարբերութեան միջոցը պիտի լրացնեն։

Իսկ չորս անձինք որ գլխաւոր յանցապարտ դատուած են, իրենց պատժապարտութեան ժամանակը ամբողջապէս պիտի կատարեն։ Այս չորսերէն մին բացակայ կը գտնուի, իսկ երկուքին համար ալ կերևի թէ վերջնական որոշում դեռ տրուած չէ, դատավճիռք պատժական գործոց ատեանին յատուկ քննութեան յանձնուած լինելով։

Կայսերական շնորհիւ ամբողջական ներումն ստացած և արդէն ազատուած երեսուն և մէկ անձանց անուանքն են.

1. Գրիգոր Սէֆէրեան Կարնեցի, 20 տարեկան, կտաւավաճառ (պէզզազ)։

2. Թադէոս Աստուրեան Կարնեցի, 20 տարեկան, կօշկակար։

3. Թադէոս Վարդանեան Կարնեցի Փօշա, 30 տարեկան, մաղագործ։

4. Խաչատուր Աւագեան կարնեցի, 25 տարեկան, ջրաղացպան։

5. Խաչատուր Պապոյեան Կարնեցի, 24 տարեկան, կօշկակար։

6. Կարապետ Իսրայէլեան Կարնեցի ռուսահպատակ, 23 տարեկան, գլխագործ (Բէօրքճի)։

7. Կարապետ Պէխլիօղլեան Կարնեցի, 35 տարեկան, ականապան (լաղըմճի)։

8. Ղազարոս Յովհաննէսեան կարնեցի, 24 տարեկան, հիւսն։

9. Մինաս Նշպէկեան կարնեցի, 31 տարեկան, դարբին։

10. Մկրտիչ Սարգիսեան կարնեցի, 19 տարեկան, գանակագործ (պըչագճի)։

11. Յակոբ Կարոյեան Չիֆթլեցի, 23 տարեկան, հողագործ։

12. Յակոբ Աղապէկ Պետրոսեան կարնեցի, 22 տարեկան, ապանդագործ (խալըճի)։

13. Յակոբ Սէրէնկիւլեան կանցի, 29 տարեկան, դերձակ։

14. Յակոբ Սերոբեան կարնեցի, 22 տարեկան, կօշկակար։

15. Յարութիւն Խաչատուրեան կարնեցի, 35 տարեկան. ականապան (լաղըմճի)։

16. Յարութիւն Խչխրճեան կարնեցի. 33 տարեկան, կօշկակար։

17. Յարութիւն Զամաչուրեան Չիֆթլիկցի, 30 տարեկան, կօշկակար։

18. Յովակիմ Աւագեան Ճիթողցի, 22 տարեկան, հողագործ։

19. Յովակիմ Մրկօջեան Ճիթողցի, 19 տարեկան, հողագործ։

20 Յովհաննէս Սընըրճեան կարնեցի, 18 տարեկան, կօշկակար։

21. Յովհաննէս Սօլախեան կարնեցի, 31 տարեկան, դարբին։

22. Յոհան Դաւիթեան Ճիթողցի, 23 տարեկան, հողագործ։

23. Նազարէթ Կոստանեան շըլխնոցցի 35 տարեկան. հիւսն։

24 Նիկողոս Վասիլեան կարնեցի, 32 տարեկան, բռնռագործ (մըխճի)։

25. Պօղոս Տէր Ղազարեան կարնեցի. 37 տարեկան, ոստայնանկ (ճուլհաճի)։

26. Պետրոս Սարգիսեան կարնեցի. 33 տարեկան, մուճակակար (լըմըճի)։

27. Կարգիս Գաբոյեան Գեղախուցի, 20 տարեկան, հողագործ։

28. Սարգիս Մելիքեան Չիֆթլիկցի, 35 տարեկան, հողագործ։

29. Տրդատ Դաբլինեան Գեղախուցի, 22 տարեկան, հողագործ։

30. Փիլիպպոս Փալախեան Չիթողցի, 24 տարեկան, հողագործ։

31. Բերովբէ Յովսէփեան, Գեղախուցի, 20 տարեկան, հողագործ։

Վեց տարուան դատապարտուած լինելով երկու երրորդին շնորհում ստացած չորս անձինք են.

1. Գալուստ Ղարաքէշեան Կարնեցի, 31 տարեկան. կլայեգործ (ղալայճը)։

Գալուստ Ժամկոչեան Չիթողցի, 32 տարեկան, վարժապետ։

3. Յովհաննէս Վարդանեան Կարնեցի, 30 տարեկան, կօշկակար։

4. Շաւարշ Յովհաննէսեան Կարնեցի, 22 տարեկան, դերձակ։

5. Երկու երրորդի շնորհման արժանացած է եւ Ալիքսան Նէթալիկեան, Կարնեցի, 30 տարեկան, կօշկակար, եօթը տարուան դատապարտուած։

Իսկ տակաւին շնորհման վայելքէն զրկուածներն են.

1. Յակոբ Իշխանեան, Կարնեցի, 26 տարեկան, դերձակ, 10 տարուան դատապարտուած։

2. Յովհաննէս Աստուածատուրեան, Կարնեցի, 27 տարեկան, ընթերցարանի վերակացու (միւտիւրի?), 10 տարուան դատապարտուած։

3. Կարապետ Նշկեան, Կարնեցի, 24 տարեկան, վաճառական, 13 տարուան դատապարտուած ի բացակայութեան։

4. Խաչատուր Կէրէքչեան Կարնեցի, 36 տարեկան, երկաթագործ (դէմիրճի) 15 տարուան դատապարտուած։

Ցաւով կարդացինք Իզմիրի Արշալոյս լրագրոյ մէջ.

«Իզմիրի ազգայնոց երևելիներէն Տիրան էֆէնտի Թադթադեան՝ ամսոյս 15ին առաւօտ կնքեց մահկանացուն, և երեկոյին յուղարկաւորութեան հանդէսը կատարուեցաւ։ Ներկայ էին գաղղիական Վէնիւս մարտանաւին նաւագծու խումբը՝ որ սրտաբեկ կը նուագէր, սոտիկանք՝ սեւ շղարշ յուս, զինուորք և քաղաքապետութեան պահակք. զօրապետ Սալին ու Օսման փաշայք՝ համազգեստուք. գաղղիական նաւուն բարձրաստիճան սպայք, ապա երգեցիկ մանկունք, քահանայք և Գեր. Առաջնորդն և Յունաց առաջնորդական տեղապահն։ Սգոյ պատառք կը կրէին հիւպատոսք, համազգեստեալ. արտաքին յարաբերութեանց դիւանի առաջին քարտուղար Նահէմ էֆէնտի և առևտրական դատարանի թարգման Ծօրճի էֆէնտի՝ հանգուցելոյն չքանչանք ի ձեռին։ Բաց ի սոցանէ, ազգային և օտարազգի երևելեաց բազմութիւն և յոգնախուռն ժողովուրդ։ Ս. Առաջնորդը դամբանական մի խօսելով հաչակեց է հանգուցելոյն ընտիր յատկութիւններն, ինչպէս նաև Յ. Գ. Փափազեան էֆէնտի։ Թադթադեան էֆէնտի դեռ 40 տարեկան չկար, քան տարիէ հետէ սկսած է ծառայել տէրութեան, Պոլսոյ և Իզմիրի մէջ մեծ պաշտօններ վարելով։ Երկար ժամանակէ հետէ Իզմիրի տպադրական տեսուչ և արտաքին յարաբերութեանց դիւանի պաշտօնեայ էր»։

Անցեալ գիշեր երկու չարագործներ հայ քահանայի մը վրայ յարձակելով ուզեր են քսակն և ժամացոյցը կողոպտել։ Տէր հայրը կըրցեր է թէև իր քսակն ու ժամացոյցը պաշտպանել, բայց զինքը բռնող աւազակներէն մին կը յանդգնի ապտակ մը զարնել Ս. Ստեփաննոս եկեղեցւոյ պաշտօնէին երեսին։ Անձնապաշտպանութիւնն անշուշտ դիմադրութիւն համարելով՝ այդ չարագործ ապիրատը կը յանդգնի զարնել ապտակ մը ալ տէր հօր միւս երեսին, որ չենք յուսար թէ տրամադրութիւն ունենար կամաւ դարձունելու, ըստ պատուիրանաց Աւետարանի։ Արշալոյս Արարատեան

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Երրորդ աստիճան Օսմանիէ պատուանշան տրուեցաւ՝ Պոլսոյ քաղաքապետութեան վարչական ժողովոյ անդամներէն Մէհմէտ Ալի պէյի։

Վանայ նախորդ կուսակալ Հասան փաշա մայրաքաղաքս եկաւ։

Երէկ, զինուորական պաշտօնատան, և ոստիկանութեան ու ժանտարմայի պաշտօնակալաց մայիս ամսաթոշակը վճարեցաւ։

Մայրաքաղաքիս գաղղիական դեսպանը նախընթաց օրը Բ. Դուռն երթալով տեսնուեցաւ Մեծ-Եպարքոսին և արտաքին գործոց նախարարին հետ։

Եմենայի զինուորական վարչութեան ժողովոյ նախագահ կարգեցաւ՝ զինուորական պաշտօնատան հետևակազօրաց բաժնին վերատեսչի օգնական Թահսին պէյ։

Թէրճէմանը-Հագիգաթ, յորմէ առնլով գրած էինք շաբաթ օրը, թէ ներքին գործոց նախարար Խաճէմ փաշայի Խալիլ պէյ որդին ի Փարիզ պատկերհանութեան մէջ համբաւաւոր հանդիսացած է, այսօր կուզղէ թէ Խալիլ պէյ Թէրիդ Սէլիմ փաշայի որդին է, իսկ Խաճէմ փաշայի որդին ութ տարի Գերմանիոյ ու Զվիցերի մէջ ուսումն առնլէն յետոյ, չորս տարիէ հետէ Վիէննա կը գըտնուի, և մօտերս քիմիաբանութեան վերջին քննութիւնը տալով՝ վկայական պիտի ստանայ։

Կեսարիոյ բանտարկելոց կողմանէ հեռագիր մ'ուղղուեր է առ Թէրճէմանը-Հագիգաթ, որով ծանուցեալ է, թէ Օգոստ. Սուլթանի ծննդեան տարեդարձի առթիւ ներումն շնորհուած չէ գաւառաց մէջ բանտարկելոց։

Շաբաթ գիշեր, պետական խորհրդոյ նախագահ Աքիֆ փաշայի խոհանոցն այրեցաւ, ծխնելոյզէն պատահելով հրդեհն։

Դատական Նախարար Հասան Ֆեհմի փաշա երէկ մեծ Եպարքոսին հետ տեսնուեցաւ քանի մը դատական կարևոր խնդրոց վրայ։

Կրետէի վերջին լրագիրք գոհունակութեամբ կը ծանուցանեն, թէ գաւառական ժողովոյ երկու կուսակցութիւնք համաձայնած լինելով, գործերը բարւոք կընթանան, և թէ ի շնորհս այս հայրենասիրական զիջողութեանց, օրինական երեք կարևոր ծրագիրք որք բաւական ժամանակէ հետէ օրակարգին մէջ կը մնային, ընդունուեր են։ 1. Բարեփոխումն ոստիկանութեան կազմակերպութեան. 2. կառավարական հասութից գանձման եղանակն. 3. ապատակութեանց առաջքն առնլու համար արտասովոր միջոցներ։ Այս ապատակութիւնք վերջերս սաստկանալով, մեծ վնաս կը հասցնէին երկրագործ դասուն։

Ժողովը միանգամայն ելմտացուցի քննութեան ձեռնարկելով, աւարտեր է մուտից գլուխն՝ որոյ գումարը կը հասնի 14,700,000 ղրուշի, և սկսեր է ծախուց գլխոյն։ Կը կարծուի թէ ինչպէս նախորդ տարիներ, այս տարի ևս հասութից աւելութիւն մը գոյանայ, որ պիտի յատկացուի կղզւոյն զանազան կողմերը հանրօգուտ շինութեանց։

Նէմճէն ամեն օր մայրաքաղաքս հասնող տեղեկագիրք կը ծանուցանեն թէ, կըսէ Նըքըրէս, բարեկարգութիւն կը տիրէ գաւառին մէջ։ Վերջերս Արաբիոյ անապատին սահմանակից գաւառաց քանի մը անսանձ ցեղերու կողմէ անկախութեան թեթև շարժումներ եղեր են, բայց փութով զսպուեր են։ Հիւսէյնայի լեռնաբնակ ցեղեր ալ փորձեր են ըմբոստիլ, բայց զինուորական իշխանութիւնք դիւրաւ զսպեր են զանոնք։

Աթէնքի լրագիրք կը գրեն, թէ հիւպատոսական խնդրոյն նկատմամբ Օսմանեան և Յելլէն կառավարութեանց միջև համաձայնութիւն գոյացած լինելով, Բ. Դուռն ընդուներ է Պ. Ա. Մէլժարօբուլօի՝ Սէրֆիճէի հիւպատոսութիւնն, և Պ. Նիքօլա Կոմէլայի հիւպատոսութիւնն ի Համիտիէ (Լարոս)։

Մայրաքաղաքիս եւրոպական լրագրոյ ուղղեալ մասնաւոր նամակներ կը ծանուցանեն, թէ վերջերս Պաղտատի մէջ ծագած հիւանդութիւնն ո՛չ թէ ժանտախտ է, այլ ժանտատենդ (Թիֆօ)։ Հիւանդութիւնը ծագեր է մայիսի սկիզբները Տիգրիսի ջրերուն յորդմամբ յառաջ եկած ժանտահոտութենէն։ Գետն՝ իր թումբերը խորտակելով մինչև 15 քառակուսի հազարամետր տարածութեամբ գետնի վրայ յորդեր և քաղաքը լիճ մը դարձուցեր է, այնպէս որ Բուրդասդանէն, Արաբիայէն և Սուրիայէն եկող կարաւանք նաւակներով միայն կրցած են անցնիլ։ Բազմաթիւ նիւթական և այլ վնասներէ յետոյ, երբ կիզիչ արեւ մը ծագելով, ջուրերը քաշուեր են, ժանտատենդն սկսեր է։ Հիւանդք՝ թիֆօյէ և քոլէրայէ բռնուողներու նշանները կը կրեն, բայց երբէք ժանտախտի հետք մ'իսկ չերևցաւ։ Այժմ հիւանդութիւնն անհետացած է, կըսուի։

Լաւրիոնի չահագործական գործին մէջ ամբաստանեալ երեք Յոյն սեղանաւորներէն Պ. Ն. Նէկրօբօնթէ, որ սնանկացեալ կրնայ համարուիլ և 5,500,000 ֆրանք պահանջքի դէմ 7 միլիոն ֆրանք պարտք ունի, այսինքն մէկուկէս միլիոն բաց մը. երկու տարուան պայմանաժամ պիտի խնդրէ եղեր իւր պարտատէրներէն՝ բացը գոցելու համար։ Նոյնպէս Պ. Միծօբուլօս երեք ու կէս միլիոն ֆրանքի բաց մը ունի, զոր կը յուսայ գոցել երկու տարուան մէջ։

Քըրք–Քիլիսէի Վիզէ գիւղին մէջ, Սթէֆանօ անուն մարդու մը տունը ռումբ մը մնացած էր ռուսական պատերազմէն ի վեր. անցեալ օր այդ ռումբը պատահմամբ կրակարանին մէջ ինկալով, պայթեր է. Սթէֆանոյի որդին անմիջապէս մեռեր, իսկ կինն և եղբայրը ծանրապէս վիրաւորուեր են։

Բէժիի ընկերութեան ծխախոտի գործարանէն 300 գործաւորք դարձեալ գործադուլ ըրեր են հինգշաբթիէն ի վեր, իրենց օրականին վրայ 100ին 30էն 40 յաւելում պահանջելով։ Վարչութիւնը մերժեր է անոնց խնդիրն և գործաւորք մեկներ են առանց անկարգութեան տեղի տալու։ Թէեւ ի սկզբան կը կարծուէր թէ այս գործադուլը կարևորութենէ զուրկ է, քանի որ Բէժին իւր արդի վճարած օրականներով կարող է բազմաթիւ գործաւորներ գտնել և արդէն պէտք եղածին չափ ունի, սակայն շաբաթ աւուր Մօնիթէօր վերջին ժամուն կիմանայ թէ 100 գործաւորք ևս միւսներուն ընկերանալով, գործադուլն աւելի ծանր կերպարանք մ'առնուլ սկսեր է և

կառավարական գօմիսէր Նուրի Պէյ գնացեր է զանոնք համոզելու ։

—

Յունաց Պատրիարքի ընտրողական ժողովոյ անդամոց ոմանց հրաժարման մասին, տարբեր տեղեկութիւններ կը հաղորդեն Նէօլօղօս և Մօնիթէօռ ։ Առաջինն հերքած էր Բարաթօորի և Սամա փաշաներու հրաժարման լուրն. իսկ Անկլօ–Ֆրանսական Թերթը կըսէ թէ Պատրիարքարանի խառն ժողովն ուրբաթ աւուր նստին մէջ մերժած է անոնց հրաժարականն ։

Նոյն նստին մէջ ժողովը մերժեր է Կ. Պոլսէն ընտրեալ երկու պատուիրակաց ընտրութիւնն, օրինական թերութեան պատճառաւ, և որոշեր է նոր ընտրութեան համար հրաւէր ղրկել ։ —

Էքսբրէսի տնօրէնին ուղեւորութիւնը ծանուցինք առջի օրը ։ Կըսուի թէ Պ. Ուիթէյքքըր որ միանգամայն լաւ երաժիշտ մ'է, Իտալիա կերթայ, իւր սկսած քնարերգական մէկ գեղեցիկ գործն աւարտելու համար ։

—

Ուրբաթ աւուր Սէլամլըգի արարողութեան հանդիսէն յետոյ, որ մեծ շքով կատարեցաւ ի Պէշիկթաշ, Վեհ. Սուլթանը փոքր կառք մը նստաւ որուն լծուած էին Աւստրիոյ կայսեր կողմէ նուիրեալ երկու գեղեցիկ նժոյգներն, և անձամբ վարեց կառքը մինչև Եըլտըզ ։ Վենետիկցւոց իշխանն իւր պարագայիւք ներկայ էր հանդիսին ։

Նոյն օրը Վեհ. Սուլթանն հրամայեց որ ճամբուն երկու կողմը խռնեալ աղքատաց դրամ բաշխուի. ի մէջ այլոց, 60 մէճիտիէ տրուեցաւ չքաւոր ծերունւոյ մը որ աղերսագիր մատուցած էր Ն. Վեհափառութեան ։

—

Մայրաքաղաքիս առողջապահական վարչութիւնը չարաթ օրը պաշտօնական ազդով մը ծանոյց լրագրաց թէ հրահանգ տրուած է Աֆրիկեան Տրիպոլսոյ, Պէրութի և Իզմիրի կայաններուն, որպէսզի յունիս 14 էն ետքը Թուլոնէն մեկնող բոլոր նաւերն օրինական քարանթինայի ենթարկին, եթէ մաքուր անցագիր իսկ ունենան. միանգամայն բացարձակ արգելք տըրուեր է որ յիշեալ նաւերը չհանդիպին Միջերկրականի Օսմանեան նաւահանգիստներն ։ Թուլոնի Օսմ. հիւպատոսն յունիս 25 թուով սապէս հեռագրած է արտաքին գործոց Նախարարութեան — « մինչև ցարդ հիւանդութիւնը տկար է. քոլերայէն 24 հոգի մեռան 4 օրուան մէջ (24 յունիս), երէկ և այս գիշեր մահ չը պատահեցաւ ։ Զգուշական ազդու միջոցներ ձեռք առնուած են »։ Առողջապահական վարչութիւնն յոյս կը յայտնէ թէ Ֆրանսական կառավարութիւնք զօրաւոր ճիգ մ'ընելով, պիտի յաջողի հիւանդութիւնն իւր ծագման մէջ ջնջել ։

Հավասի գործակալութիւնը կը ծանուցանէ թէ առողջապահական վարչութեան որոշմամբ, Միջերկրականի ֆրանսական նաւահանգիստներէն եկող նաւերը տասնօրեայ քարանթինայի պիտի ենթարկին ։

—

Պ. Ժիւլ Ֆէրրի հետեւեալ հեռագիրն ուղղած է մայրաքաղաքիս ֆրանսական դեսպանատան բժիշկ տօգթօր Մահէի ։

Բարիզ, 27 յունիս

Արտաքին Գործոց պաշտօնատուն ։

Հիւանդութեան տեսակը տակաւին հաստատապէս ճշդուած չէ. հաւանական կը կարծուի թէ՝ տեղական կոչուած քոլերան լինի ։ Հիւանդութիւնը չտարածիր և չյառաջանար Թուլոնի մէջ ։

Թէեւ Պ. Ժ. Ֆէրրի որոշ կարծիք մը չյայտներ հիւանդութեան տեսակին նկատմամբ, սակայն կենթադրէ թէ ասիական քոլերա լինելու չէ, և այս՝ բաւական գոհացուցիչ պարագայ մ'է ։ —

Մինչև ցգալուստ Հոլանտական նորընտիր դեսպան Պ. Ֆօն Թէձի, դեսպանատան գործերը պիտի վարէ ընդհանուր հիւպատոս Պ. Թրավէրս ։

—

Բարիզի Գերմանական դեսպանատան քարտուղար Պ. Լինտըճօ, մայրաքաղաքիս դեսպանատան Բ. քարտուղար անուանուեր է ։

—

Հելլենական կառավարութիւնը Ս. Փրկչի պատուանշան շնորհեց Բէժիլի վարչութեան խորհրդական Հալիմ պէյի ։ —

Հագիգաթ՝ Դանուբի աւստրիական մարտանաւուց թուոյն յաւելման վրայ խօսելով, կըսէ թէ Աւստրօ-Հունգարիոյ կողմէ այսպիսի պղուշական տնօրինութիւն մը բնական բան մ'է. Ռումանիա, Սերպիա և Պուլկարիա եւս ի մօտոյ այս օրինակին պիտի հետեւին, և այսպէս Դանուբն, որ ցարդ առեւտրական հաղորդակցութեան ճամբայ մ'էր, օրին մէկը նաւային կռուոց ասպարէզ պիտի դառնայ ։

—

Ղալաթիա, Մաքէր անուն, 85 տարեկան, Լեհացի աղքատիկ հրեայ մը, տանը մէջ ինքզինքը կախեր է ։

—

Ծաղկի հիւանդութիւն ծագեր է, կըսուի, յԱրնաւուտգիւղ, և սաստկաբար տարածուելու վրայ է ։

—

Գատը գիւղի Թաղապետութիւնը գիւղին գլխաւոր փողոցները կազով լուսաւորելու ձեռնարկած է, և կանթեղներու հաստատութեան սկզբնական ծախուց համար տանուտէրք մէկմէկ մեճիտ կը վճարեն ։ Իսկ այսուհետեւ լինելիք ծախքերը պիտի հոգացուին, լուսաւորեալ թաղերու մօտակայ փողոցներու բնակիչներէն մէկմէկ տուրք առնլով ։

—

Այսեւելքի 136րդ թուոյն երրորդ երեսի չորրորդ սիւնակի մէջ գտնուած (Սաղմոս) բառք Սուրհան պիտի լինի ։

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

(Այս օրուան)

ԱԺԱՆՍ ՀԱՎԱՍ

Թուլոն, 27 յունիս

Այսօր 7 հոգի մեռան քոլերայէն ։

Մարսիլիա, 28 յունիս

Այս առաւօտ, Մարսիլիոյ մէջ, երեք հոգի մեռան քոլերայէն կամ քոլերայանման փորհարութենէ ։

Թուլոն, 28 յունիս

Երէկուընէ ի վեր չորս հոգի մեռան քոլերայէն ։

Մարսիլիա, 29 յունիս

Երէկուընէ ի վեր Մարսիլիոյ մէջ քոլերայէ մահ չպատահեցաւ ։

Թուլոն, 29 յունիս

Երէկուընէ ի վեր չորս հոգի միայն մեռան քոլերայէն ։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ
ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա, 16 Յունիս

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐՈՑ

3 ամիս Լոնտրայի վրայ		(պանքի)	110 1/8
3 »	»	» (վճռնկն)	109 314
3 »	Բարիզի	» (պանքի)	22 92 1/2
3 »	»	» (վճռնկն)	23

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵԹՂԹՈՑ

Օսմանեան Քօնսօլիտէ

Երէկ երեկոյ գոցուեցաւ....դհկ.	—	
Պօրսային գոցուելէն վերջը «	—	
Երէկ Բերայի մէջ..............	8	16
Առաւօտուն բացուեցաւ...... «	8	16 1/2
Բարձրագոյն գին .... «	8	16 1/2
Նուազագոյն .... «	8	16
Կէս օրին .... «	8	16 1/2
Փոխառութիւն 1863............Փր.	54	
» 1865........... «	49	
» 1869........... «	43	50
» 1873........... «	39	
Պօն տիւթրէզօր......Անգլ. լիրա	16	25
Րումէլի երկաթուղի............Փր.	41	25
Օսլիկասիօն տը Բրիօրիթէ »	—	
Բաժնեթուղթ Լաւրիօմի »		

ԲԱԺՆԵՏՈՄՍՔ

Ասօսիէթէ Ժէնէրալ....Անգ. ոսկի	3	22
Գրէտի Ժէնէրալ...... Օսմ. լիրա	7	15
Պանք տը Քօնս. (դուբ. կոր.)	5	20
Սօս. Շանծ է վալ.... Օսմ. լիրա	3	25
Թրամուէյ .... « «	290	
Ինիւֆիէ. Եգիպտական	63	30
Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ	63	15
Գիշերը գործ չեղաւ	—	
Այս առտու բացուեցաւ..	63	22 1/2
Կէս օրին նոյն գին	63	22 1/2

Ընթացք դրամոց

Օսմ. ոսկի........................	ղշ.	100—	
20 Ֆրանքնոց	«	87	28
Անգղ. ոսկի	«	110	6
Փրիմից	«	51	12
Բօլ Իմբէրիալ		90	7
Ռուսլլի Թղթադրամ..........	«	9	01
Ռուսլլի արծաթ...................	«	89	20
Ֆիօրին	«	9	2
Մէճ. արծ. (տարբ.)	«	108	6
Հինգնոց	«	102	20
Մէթալիք	«	100	
Պղինձ	«	780	
Թղթադրամ........................	«	3000	
Վեցնոց..............................	«	103	6

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Լոնտոն 28 Յունիս ժամ 5 վ. 15 երեկոյ

Անգ. Քօնսօլիտէ գոցուեցաւ....		99 13/16
Օսմ. « բացուեցաւ....		7 5/8
« « գոցուեցաւ....		7 5/8
Օսմ. փոխառութիւն	1865	10
« «	1869	8 7/8
« «	1871	65
« «	1872	15
« «	1873	7 7/8
Փոխառ. 1877........................		77

Պանք Օթօման	14 5/8	
Ռուսական փոխառ. 73 (գ. կ.)	89 1/2	
Եգիպտ. միացեալ (իւնիֆիէ)	57 3/4	
« առանձն. (բրիվիլէժիէ)	82 1/8	
Տայրա Սանիէ	57 1/2	
Տօմանիալ (փոխառ. Բօչիլտ)......	81 3/4	
Հունգ. պարտաթուղթ 1877......	103 1/2	
Փոխանակ. Բարիզի վրայ		

Վիէննա 28 Յունիս ժ 4 երեկոյ

Փոխանակ. Լոնտոնի վրայ	122	
Օսմ. Երկաթուղի	20	

Բարիզ 28 Յունիս ժ. 3 վ. 45 երեկոյ

Ֆր. Ռանթ 4 1/2 % .... բաց	106	70
« « 3 % բաց	76	50
Օսմ. Քօնս. բացուեցաւ	7	72 1/2
» « գոցուեցաւ.քըն. կտ.	7	72 1/2
Օսմ. փոխառութիւն 1863........	—	
« « 1865........	52	
« « 1869........	45	
« « 1873........	40	
Օսմ. Երկաթուղի	40	50
Օսմ. Րէժիի բաժնեթուղթք	532	50
Պանք Օթօման	618	75
Դրէտի Լիոնէ	541	25
» Ֆօնսիէ............................	1295	
Բաժնետոմս Լիոնի (կուբ. կոր.)	1197	50
Սուէզի ջրանցք........................	1927	50
Ռուսական 5% 1877ի	97	7/8
Իտալական Ռանթ.....................	95	
Արեւ. Ռուս. (Ռիւս Օրիան.)........		
Եգիպտական միաց. գոց (իջած)	290	
Սպանիական (արտաքին)...........	59	1/4
Բրիօրիթէ Թիւրք	365	
5 % Հելլենական	350	
Չէք Լոնտրայի վրայ......	25	17

([illegible])

ԻԼԱՆ
ԽԱԶԻՆԷԻ ԽԱՍՍԱՑԻ
ՇԱՀԱՆԷ

Մաթպախը ամիրէ իչուն ալընաճագ լահմըն պէհէր դըլէյի ճէտիտի տէօրթ ղուրուշ օթուզ փարատա թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ, սօն գարարը գաթխի տախի Հազիրանը բումինին օն սէքիզինճի պազար իրթէսի կիւնի վիրիլէճէյինտէն, թէնզիլէն իթա իթմէյէ թալիպ օլանլէրին եէվմի մէզքիւրտէ խազինէի խասսայի շահանէյէ կէլմէլէրի իլան օլունուր ։

300 Հազիրան 13 3–3

ԻԼԱՆ
ԽԱԶԻՆԷԻ ԽԱՍՍԱՑԻ
ՇԱՀԱՆԷ

Մաթպախը ամիրէ իչուն ալընաճագ եազ սէպզէսինին միւնագասասընա իչպու Հազիրանը բումինին եիկիրմինճի չարշէնպիհ կիւնի պաշլանաճաղընտան, թալիպ օլանլէրին եէվմի մէզքիւրտէ խազինէյի խասսայի շահանէտէ պուլունմալէրի իլան օլունուր ։

300 Հազիրան 16 1—3

ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ
ՃԱՆԱՊԱՐՀՈՐԴՈՒԹԻՒՆ
(ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆ ԱՌԹԻՒ)

Մայիսի 4ին, ուրբաթ, դեռ արշալոյսն երեւնալու նշան իսկ չտուած կազմ և պատրաստ էինք, պէտք էր ճամբայ վաստկիլ միւս ճամբորդներու վրայ, ուստի զռհեցինք քունէրնիս ։ Փորձառութեամբ իմաստուն եղած էինք. այս անգամ սնտուկը պօչդային եանեւին կապեցինք, իսկ մեզ համար պատրաստեցին աւանդական չուանէ նստարան մը որ անցողաբար ըսենք տեղւոյն պաշտօն կրնայ վարել և մարմնոյն վրայ տողաշարի նշաններ թողուլ ։ Երբ կը մեկնէի Թիֆլիզէն մի մարդասէր Պարոն, յարգելի Վարդապետեանը, այնքան բարի եղաւ որ մի խաֆանճա տուաւ ինձ ըսելով « դու չե'ս գիտեր այդ կողմերն, ա'ռ հետդ մերջը ինձ կ'աղօթես ։» Որքան գնահատեցի այդ առաւօտ խաֆանճը, և կը խրատեմ ուրիշներն ալ առանց խաֆանճի այդ կողմերն չմտնենալ ։ Փաթթուեցայ խաֆանճիս մէջ, դրի ճմեռնային գլխարկ մը իբր թէ Յունուարի մէջ լինէինք, ինչպէս պօչդային մէջ, ընկերս ալ լաւ մը պատսպարուեցաւ և երբ արշալոյսը ծայր կուտար արդէն ճամբայ էինք ։

Անտառներու մէջ ենք, հիանալի է տեսարանը որ կը պարզի մեր աչաց առաջ. գետը կը վազէ, ծառերն ունին գոյն մը, այնքան նուրբ գոյն մը, զոր բացատրելն ինձ անհնար է. անոյշ բուրումն կը զմայլեցնէ զմեզ ։ Ամեն կողմ գեղեցիկ ճանապարհներ ։ Զեմ ուզեր կանգ առնուլ այստեղ և նկարագրել ամեն մէկ կայարաններն. կ'անցնինք Թերս–չայէ, Տիւիզանէ, Սեմիոնովկայէ ։

Երբ Քարվանսէրայէն ճամբայ ելանք կը նշմարէինք հեռուէն ձիւնապատ լեռներ ։

—Ի՞նչ լեռներ են դոքա, կը հարցընէինք ։

—Բիչ առնենէն այդ լեռներուն վրայ կը լինինք, կը պատասխանէր կառավարը ։

Սորսափի մէջ էի, բայց հասանք այդ լեռներուն վրայ դրեթէ առանց զգալու ։ Ոլորապտոյտ ճամբաներ որք Տիլիջանէ կը հասնին բլուրներու և լեռներու շարքի մէջէն ։

Գեղամայ ծովէն եղերքն ենք, բարձր լերանց կատարը, կ'անցնինք ձիւներու մէջէն և կ'ողջունենք Սեւանայ կղզին ։

Կա՞յ գրիչ մը որ կարենայ բացատրել Հայու մը սրտին տրոփումը երբ առաջին անգամ կը դնէ ոտքն իւր աշխարհին հողին վրայ,

Եւ ամենքայլ որ կոխէ զայդ հողք՝
Ծածկէ միշտաւոր Հայ նահատակին ։

Յարութիւն կ'առնեն յիսուն դարեր և կուգան խօսակցիլ սրտիդ հետ, հոգւոյդ հետ ։ Կայ զօրութիւն մը որ սիրտն ու հոգը կը քաշէ իրարու, երբ քու արիւնովդ է շաղախուած այդ հողը ։ Եւ կը սրանայ միտքդ, մէկ բոպէի մէջ, այդ յիսուն դարերն ։ Ամեն սուրբ զգացում, ամեն առաքինութիւն, արութիւն և գաղափար ժամադիր տուած են այդ հողին վրայ ։ Ամեն սխալումներ, զոր մոլութիւն կը ճանչենք, հեռի չեն մնացած մեր հոգւէն ։ Մարդկութեան պատմութիւնն է զոր կը կարդաս մեր երկրի լեռներու վրայ ։

Եւ խոր տխրութիւնը բոլորովին կը պատէ կը պաշարէ սիրտդ, երբ կը տեսնես թէ այդ հողերն բոլորովին օտարոտի ցեղերու բաժին եղած են ։ Ռուսիոյ կառավարութիւնը անդ աքսորած է իւր Մալականներն ։ Այդ Մալականներն Ռուսեր են, բայց ոչ քրիստոնեայ, տարբեր կրօնք մը ունին ։ Խղճի ազատութիւնը սարսափ կ'ազդէ Ռուսիոյ, և չկարենալով իւր արենակից Մալականներն իւր կրօնքին վերածել կը դատապարտէ զանոնք աքսորանաց ։ Զենք կրնար սակայն Մալականներն տարաբաղդ ժողովուրդի համար տարաբաղդ դրացի ։ Աշխատասէր և բարի մարդեր են այդ Մալականներն և բարի օրինակ կը լինին մերիններուն ։ Մըշակութիւնը զարգացած է իրենց մէջ. կոկիկ աղուոր բնակարաններ շինած են, և մերիններն ալ անոնցմէ սորված են այդ բնակարաններու շինութիւնը ։ Արդէն Հայերէն լեզուն սկսած է իրենց մէջ տարածուիլ, և լսեցի նոցա Հայերէն երգելն ։

Այսպէս մերթ տխուր մերթ ուրախ մտածումներով, բաւական ժամեր կայարաններն դադար առնելով անցանք Ելէնովկա, Ախտա, Սուխօֆանտա, Էյլար, և կէս գիշերին մտանք Երեւան ։ Սակայն չպիտի մոռնամ այն բոպէն երբ Երեւանայ երկու ժամ մնացած երեկոյեան արեւու մայրամուտ նշմարեցինք մեր Արարատը ։ Ամպերու մէջ ծածկուած, վեհ և սլիտակափառ ձիւնէ լեռ մը ։

Զորս կողմերնիս լերանց շղթայներ էին, և մենք կը հարցնէինք Հայ կառավարին, ո՞րն է Արարատը, ե՞րբ պիտի հասնինք ։

—Զեմ խմանում։— Այս պատասխանը կ'ընդունէինք, ի՛նչ որ հարցնէինք ։ Մեր ապշութիւնը մեծ էր որ Արարատոյ շըրջակայներն գտնուի Հայ մը, մանաւանդ կառավար մը որ չատ բան գիտնալու է, և Արարատը լսած չըլլայ ։ Բայց անգամ մը հարցուցինք Մասիսը չէ՞ս գիտեր ։ Երբ Մասիս ըսինք, հոգի առաւ կառավարը, և ուրախութեամբ կ'ըսէր « այս բոպէիս, աղայ » գիւղացի ժողովուրդի համար Արարատը մի գիտնական բառ կը համարուի ։

Կէս գիշերին մտանք Երեւան և ուղղակի Անգլիական հիւրանոցն գնացինք ։

Զեմ ուզեր աստ երկարել հիւրանոցի նկարագիրն, որ իւր մեծափառ անուամբն հանդերձ հազիւ կարող եղաւ մեզ երկու անկողին ճարել ։ Դարձեալ խրատ մը ։ Ով որ Ռուսիա մտնէ պէտք է որ բնաւ չբաժնուի իւր անցագրէն ։ Ես իմ անցագիրս Թիֆլիզ ձգած էի, կարծելով թէ երբ սահմանագլուխն անցած եմ, այլ եւս պէտք չկայ անցագրի. սակայն ճամբան բարեկամներ ինձ իմացուցին թէ՝ երբ Երեւանու նահանգապետ Պ. Շալիկով իմանայ թէ՝ մի օտարական կայ առանց անցագրի, վիճակս լաւ չլինիր, և գուցէ ինձ անկարելի կըլլայ Կաթողիկոսական ընտրութեան ներկայ լինել ։ Այդ երկիւղովս գիշերն հազիւ մի քիչ ննջեցի առաւօտուն կանուխ Էջմիածին փախչելու ։ Եւ արդարեւ առաւօտուն, մայիս 5ին երբ աչքս բացի, չունչս Էջմիածին առի ։ Ուրեմն յաջորդ յօդուածով Կաթողիկոսական ընտրութեան վերաբերեալ պարագայից մասին հեռագրածէս աւելի մի քիչ ընդարձակ տեղեկութիւն գրեմ ։

Բայց նախ քան զայս գրելս մի փակագիծ կուզեմ բանալ ։

Կովկաս գնալուս մէջ մեր Խմբագրութեան փափաքներէն մին էր որ ի մօտոյ լաւ տեղեկութիւններ ստանամ, ո՛չ միայն Ռուսահայոց գործերու մասին, այլ նաեւ գիտնամ թէ՝ ի՞նչ են իրենց համոզումներն մեր խնդրոյ մասին, միանգամայն նոցա կարծիքն Թուրքիոյ Հայոց ազգային անձնաւորութեանց վրայ ։ Ես այս տեղեկութիւններն քաղեցի որչափ որ կարող էի, և որչափ որ պէտք ունէինք ։ Ասոնց մէջ առաջինն էր ստոյգ կերպով գիտնալ թէ՝ Ռուսիոյ Հայք մինչեւ ո՞ր աստիճան համակրութիւն ունին Ներսէս Սրբազանի մասին ։ Պաթումէն մինչեւ Թիֆլիզ ինչ որ տեսայ գրեցի ։ Քահանայներն ամբողջ իրենց ժողովուրդի համոզումը կընան ներկայացնել ։ Տփղիսի մէջ անխտիր ամեն ոք անբացատրելի սէր, աննկարագրելի համարում ունի Ներսէս Սրբազանի վրայ ։ Նթէ Մեղու և Նոր–Դար ուրիշ անձնաւորութիւններ կը խնդրեն Հայոց Կաթողիկոս, դա չնշանակէր որ նոքա Ներսէս Սրբազանի հակառակորդներն լինին ։ Եւ եթէ լինին իսկ, ակներեւ է որ իրենց շուրջը թափուր է ։ Սակայն ես երբ ի մօտոյ գիտցայ զարգացեալ դասու գաղափարներն Ներսէս Սրբազանի մասին, փափաքող էի միանգամայն գիտնալ մինչեւ իսկ գիւղացի ժողովուրդին կարծիքը, կամ լաւ եւս հաւատքը ։ Պատրիարքութեան ընտրութիւնը արդէն ամենահզօր ապացոյց մ'էր որ ամբողջ Ռուսահայք ո՞ր աստիճան բարձր համարում ունին Ներսէս Սրբազանի մասին ։ Սակայն բաւ էր ինձ թէ ի մօտոյ խեղճ ժողովուրդն ալ ճանչնամ ։ Այս նպատակաւ Թիֆլիզէն Երեւան տասը կայարաններ որ իջանք, անմիջապէս կը մտնէինք գիւղը, կը գտնէի տէրտէրը, վարժապետը, մի քանի երկրագործ և մի քանի խաշնարած ու կը հարցնէի ամենուն թէ ո՞վ Կաթողիկոս կուզեն ։

—Աղբեր ջան, ու՞մ Կաթողիկոս ցանկանում էք ։

—Ապա' ջան, Ներսէս Պատրիարքին, կը պատասխանէին ։

—Ինչո՞ւ Ներսէս Պատրիարքին ցանկանում էք ։

—Նա սուրբ է, նա արի է, նա իմաստուն է ։

Այս էր առանց բացառութեան լսած պատասխաններս ։ Գիտեցի որ նախ սուրբ բառը կ'արտասանեն ամենն ալ ։ Խեղճ ժողովուրդը իւր նուիրական զգացմանց մէջ ա՛յնքան վիրաւորուած է շնորհիւ անարժան առաջնորդներու, որ անձկակարօտ կը տենչայ հայրապետի մը որ սուրբ լինի, որ առաքինութեամբք օժտուած լինի ։

Տեսայ գիւղացիներ, որք Ներսէս Պատրիարքի անունը մօրերնին պահելու չափ զօրաւոր միտք չունին, և նոքա կ'ըսէին « Ստամպօլի մեծ վարդապետին ուզում ենք » ։

Ներսէս Սրբազանի մասին հասարակաց կարծիք չկայ Ռուսահայոց մէջ, այլ հասարակաց հաւատք ։ Այդ հաւատքն էր որ իւր բուռն ճնշումն ունեցաւ Էջմիածին գումարեալ Ազգային Ժողովոյ վրայ ։

Ա. ԱՐՓԻԱՐԵԱՆ

ԿՏԱԿ
ՅՈՎՍԷՓ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՐԵԱՆ
ԻԶՄԻՐԵԱՆՑԻ

—o—

(Ռուսերէն վաւերացեալ օրինակէն թարգմանուած)

Կտակարար Իզմիրեանցն յիշելով մահուան ժամը և չունենալով յետնորդ ժառանգներ՝ լաւ համարեց, իւր մահուան դէպքին, հետեւեալ կարգադրութիւնն անել իւր սեփական ստացուածքի մասին ։

1. Աստուած օրհնեց կտակարարի կեանքի աշխատանքն, և շնորհիւ Աստուծոյ նա վաճառականութիւն է անում Ղզլարում և Պետերբուրգում իւր եղբօր, Եսայի Աստուածատրեան Իզմիրեանցի հետ ։ Թէպէտև այս վաճառականութիւնն և նորա բոլոր գործողութիւնները կատարվում են կտակարարի եղբօր, Եսայի Իզմիրեանցի անունով, բայց ապրանքի և բոլոր ստացուածքի կէսը կտակարարի սեփականութիւնն է ։ Վաճառականական գործառնութեանց, ապրանքի, բոլոր շարժական և անշարժ ստացուածքների, առեւտրական պարտաւորութեանց, մէկ խօսքով՝ առեւտրի վերաբերեալ ամեն բանի մէջ իրան պատկանած կէս մասը նա, Իզմիրեանցը, կտակում է և հիմնուելով Օր. ժող. ժ. հտ. Ա. մասի 1138րդ յօդուածի և Բ. հտ. Բ. մասի 154րդ յօդուածի վերայ, տալիս է ի լիակատար և անկողոպտելի սեփականութիւն իւր բուն օրինական ժառանգին, իւր հարազատ եղբօր, Եսայի Աստուածատրեան Իզմիրեանցին և նորա օրինական ժառանգներին. այնպէս որ կտակարարի մահից յետոյ նորա եղբայր Եսայի Իզմիրեանցը միակ սեփականատէրը կլինի նոցա մէջ այժմ ընդհանուր եղած բոլոր առեւտրական գոյքերին ։

2. Իւր նոյն եղբօր, Եսայի Աստուածատրեան Իզմիրեանցին և նորա յետնորդներին կտակում է առեւտուրից դուրս մնացած իւր բոլոր ստացուածքն եւս, որ իւր մահից յետոյ կմնայ, բաց ի քսան և հինգ հազար ըուբլու իւր դրամագլուխից, որ ուրիշ նպատակի պէտք է գործածուի, ինչպէս բացատրուած է այս կտակի երրորդ և յաջորդ յօդուածներում ։

3. Կտակի առաջին յօդուածում յիշատակուած առեւտուրից և նորա գործողութիւններից բոլորովին անկախ քսան և հինգ հազար ըուբլի ունի կտակարարը, որոց քսան հազարը կպահում են պարտքերի վճարման պետական Յանձնաժողովի 6 տոկոսաբեր փոխառութեան քառասուն տոմսակներ, իւրաքանչիւրը 500 ըուբլու արժէքով, և հինգ հազարը, ուրիշ տոկոսաբեր թղթեր ։ Եւ այս քսան և հինգ հազար ըուբլու գումարը կտակարարը կամենում է կազմել մշտնջենաւոր ժամանակով անհպելի դրամագլուխ, որպէսզի նորանից ստացուելու տոկոսները գործածուին Հայերի մէջ լուսաւորութիւն տարածելու և ընդարձակելու գործին օգնելու, ինչպէս մանրամասնօրէն բացատրուած է հետագայ յօդուածներում ։

4. Յիշեալ քսան և հինգ հազար ըուբլու գումարը կտակարարը բաժանում է երեք մասի, երկուքը տասը հազարական և երրորդ մասը՝ հինգ հազար ըուբլի, և ինքը դեռ քանի կենդանի է՝ այս հինգ հազար ըուբլուն էլ նոյնպէս կ'գնէ պարտքերի վճարման Յանձնաժողովի 6 տոկոսաբեր տոմսակներ, և այս գումարի երեք մասից իւրաքանչիւրի նպատակի մասին յայտարարութիւն կտայ պարտքերի վճարման Յանձնաժողովին և կխնդրէ, որ երեք վկայական տրուի, իւրաքանչիւրին մէջ նշանակելով այս գումարներից ստացուելու տոկոսների գործածութեան մասին իւր մահից յետոյ ։ — Ինքն ըստ ինքեան հասկանալի է, որ կտակարարն իրաւունք կունենայ այս գործածութիւնը փոփոխելու քանի որ դեռ կենդանի է ինքը ։ — Իսկ եթէ ինքն իւր կենդանութեան ժամանակ չյաջողի հինգ հազար ըուբլով յիշեալ տոմսակները գնելու և Յանձնաժողովին տալու վերոյիշեալ յայտարարութիւնը՝ նորա մահից յետոյ այս ամենը պէտք է կատարէ նորա կտակարարը ։

5. Քսան և հինգ հազար ըուբլու գումարից ընդամենը տասն և հինգ հազար ըուբլու տոկոսները կտակարարը նշանակում է իբրեւ նպաստ ուսումնարաններին՝ Հայերին մէջ գիտութեանց ու արուեստների և Հայերէն լեզուի ուսումը ծաւալելու նպատակով. իսկ մնացած տասը հազար ըուբլու տոկոսները մրցանակ բաշխելու Հայերէն լեզուով գրուած լաւագոյն շարադրութիւններին համար, մանաւանդ Հայոց պատմութեան կամ Հայերէն լեզուագիտութեան ճիւղերում, ինչպէս մանրամասն բացատրուած է ներքեւում ։

6. Տասը հազար ըուբլու տոմսակներն ու վկայագիրը պէտք է պահուին Կ. Պոլսոյ Հայոց Պատրիարքարանում, և նոցա տարեկան տոկոսները պէտք է յանձնուին նոյն Պատրիարքարանին, կտակարարի կամքին համաձայն գործածուելու համար ։ Իսկ նորա կամքն այս է, որ յիշեալ տոկոսները գործածուին Հայերի մէջ լուսաւորութիւն տարածելու և ընդարձակելու և միեւնոյն ժամանակ այն ուսումնարաններին նպաստելու, որոնք Հայոց եկեղեցական, Հայ քաղաքային կամ գիւղային հասարակութիւնների հըսկողութեան տակ են և որոց մէջ դասերն աւանդվում են Հայերէն լեզուով, գիտնալով միեւնոյն ժամանակ որ Տաճկաստանում բնակող Հայերն աւելի պէտք ունին օգնութեան, կտակարարն այս տասը հազար ըուբլու տոկոսներն յատկացնում է իբրեւ նպաստ Կարինի և Մուշի իգական դպրոցներին ։

7. Կ. Պոլսոյ Հայոց Պատրիարքարանին է թողնում կտակարարը ընտրել այս քաղաքներից մէկը կամ միւսը, այս կամ այն դպրոցը կամ մի քանի դպրոցները, որոց յիշեալ նպաստը պէտք է տրուի ։

8. Կտակարարն իւր գումարի երկրորդ մասի, տասը հազար ըուբլու տոմսակներն յատկացնում է, ինչպէս վերն ասուեցաւ, դրամագլուխ կազմելու, որպէսզի մրցանակներ բաշխուին լաւագոյն շարադրութեանց համար, մանաւանդ Հայոց պատմութեան և Հայերէն լեզուագիտութեան ճիւղերում ։ Այս նպատակին հասնելու համար՝ այս դրամագլուխն էլ մշտնջենաւոր ժամանակով ան-

հակել պէտք է միայ և միայն նորանից ստացուելու տոկոսներն պէտք է բաշխուին Կ. Պոլսոյ Հայոց Պատրիարքարանի գլխաւոր հսկողութեամբ։

9. Կտակարարի մրցանակն ստանալու համար նիւթը որոշվում, նոյնպէս և մրցումի առաջարկուած շարադրութիւնները գնահատվում և մրցանակները նշանակվում են Կ. Պոլսի Հայոց Պատրիարքարանից, նորանից այս նպատակով հաստատուած Մասնաժողովի կամ այն գիտնական հաստատութեան ձեռքով, որ Պատրիարքարանն ընտրէ։ Այս կէտում կտակարարը կամենում է և որոշում, Ա. Որ այս մրցանակն հաստատուի յանուն Ս. Սահակայ և Մեսրովպայ, Բ. Որ մրցանակը նշանակուի և բաշխուի Ս. Սահակայ և Մեսրովպայ տօնի օրերը. Գ. Որ շարադրութեանց նիւթը գլխաւորապէս լինի կամ Հայոց պատմութիւնից կամ հայերէն լեզուագիտութիւնից. Դ. Որ թէ առաջարկուած և թէ վարձատրուած շարադրութիւններին մասին Պատրիարքարանն յայտարարէ ամենատարածուած հայերէն լրագիրներում ամենուրեք, ուր տեղ նոքա հրատարակվում են, և Ե. Որ մրցումի թոյլտուութիւն ունենան հայերէն լեզուով գրուած բոլոր շարադրութիւնները, ուշադրութեան չառնելով աշխարհը, որտեղ գրուած են։ —Ծանօթ. Պատրիարքարան ասելով կտակարարը հասկանում է Կ. Պոլսոյ Հայոց Պատրիարքն, նորա նախագահութեան տակ եղող Հայկական համայնքների Երեսփոխանական ժողովին հետ, կամ այն հաստատութեան հետ, որ ապագայում կարող լինի այն ժողովը փոխարինել։

10. Իւր գումարի երրորդ մասը, հինգ հազար բուբլին կամ սորանով գնուելու պարտքերի վճարման պետական Ցանձնաժողովի 6 տոկոսաբեր տոմսակները կտակարարն յատկացնում է Ղզլարի Հայոց եկեղեցուն յանուն Ս. Գրիգորի այն նպատակով՝ որ այս տոմսակներից ստացուելու տոկոսները գործածուին Ղզլարում եղած Հայոց ծխական-հոգևոր իգական դպրոցին վերայ. իսկ եթէ այս դպրոցը փակուի՝ մինչև Ղզլարում նոր ծխական-հոգևոր իգական դպրոցի բացուիլը՝ տոկոսները գործածուին հայ դաւանութեան խեղճ աղջիկներին օժիտ տալու։

11. Եթէ Ռուսաց կառավարութիւնը կամենայ պարտքերի վճարման Ցանձնաժողովի տոմսակները վճարել, որոց մէջ կայանում է կտակուած գումարը՝ այն ժամանակ Կ. Պոլսոյ Պատրիարքարանն և Ղզլարի Ս. Գրիգոր եկեղեցու խնամակալող հաստատութիւնն իրաւունք կ'ունենան այն վճարելի տոմսակները փոխարինելու ուրիշ տոմսակներով, որ նոքա ամենօգտակարը կը համարին, այն պայմանով միայն, որ այս թղթերն էլ կառավարութիւնից երաշխաւորած լինին։

Եւ 12. Կտակարարն իրան կտակազատար խնդրում և նշանակում է լինել պետական խորհրդական Պ. Կարապետ Յարութիւնեան Եզեանցին, և եթէ սա մեռնի՝ Առևտական քարտուղար Պ. Գէորգ Գրիգորեան Եսանդուլեանցին։ Ուստի կտակակատարը իրաւունք ունի և պարտաւոր է ներկայ կտակը, կտակարարի մահից յետոյ, հաստատելու առաջարկել ուր տեղ հարկ է՝ գործադրելու համար, և խնդրել պարտքերի վճարման Պետական Ցանձնաժողովից, որ քսան հազար բուբլու տոմսակները վերագրէ Կ. Պոլսոյ Հայոց Պատրիարքարանի անուան և հինգ հազար բուբլու տոմսակները՝ Ղզլարի Հայոց Ս. Գրիգոր եկեղեցու անուան և տարէ տարի այս դրամագլուխների տոկոսներն յուղարկէ ըստ պատկանելոյն՝ կտակարարի վերոյիշեալ կամքին համաձայն գործածուելու համար. Նոյնպէս և քսան հազար բուբլու անընդհատ տոկոսների երկու վկայականներն ու տոմսակներն յուղարկել Կ. Պոլսոյ Հայոց Պատրիարքարանը, իսկ հինգ հազար բուբլու վկայականն ու տոմսակներն յուղարկել Ղզլարու Հայոց Ս. Գրիգոր եկեղեցու կառավարութեանը։

13 ապրիլի, 1874 ամի
Ս. Պետերբուրգ.

ՕԳՏԱԿԱՐ ԽՐԱՏ ՄԸ

Եթէ մէկը թունաւոր սունկ կերած է, հետևեալ զգուշութիւններն ընելու է. Ա. պէտք է փետուրով մը փսխեցնել տալ, Բ. պէտք է կաթ կամ ձէթ խմցնել, Գ. Ծխախոտի տերևներ խաշել և քիչ քանակութեամբ տալ ատեն ատեն։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ

Առաջին կարգի վաճառատուն մը, որոյ արտադրութիւնք կարևոր գործոց նիւթ կընծայեն ի Թուրքիա, կը փափագի ներկայացուցիչ մը ունենալ Կ. Պոլսոյ մէջ։ Ասոր վերաբերեալ ո'և է ծանօթութիւն ստանալու համար, դիմել Կալաթա, Քարաքէօյ, Իսթէրն Աժանսի գործակատարութեան ի Տէյիրմէն խան։

Ընթերցողք անշուշտ գոհութեամբ պիտի տեղեկանան թէ հանգուցեալ ճարտար Ատամնաբոյժ Պ. Տօրինեի, բազում տարիներէ ի վեր իւր քովն առած և իւր արհեստին ընտելացուցած էր իւր որդին, որ նոյնպէս Բարիզի բժշկական վարժարանէն վկայեալ ատամնաբոյժ է։ Հետևաբար այդ բարեգործ և հանրածանօթ վարպետին մահէն յետոյ, մայրաքաղաքիս հասարակութիւնք պիտի կարենայ օգտիլ նորա որդւոյն Պ. Տօրինեիի հմտութենէն։

Պ. Տօրինեի՝ ըստ առաջնոյն պատրաստ է իրեն դիմող հիւանդները դարմանել, իւր տան մէջ, Բերա, Ասմալը Մէճիտ փողոց, թիւ 17, ամեն օր Եւր. առաւօտեան ժամը 9էն մինչև երեկոյեան ժամ 5։

ԱԶԴ

ԱԿՌԱՅԻ ՑԱՒ ՉԻՔ ՈՒՆԵՆԱՐ
ԵԹԷ ԳՈՐԾԱԾԷՔ

(Ժիւօնտի) Սուլադ դաւառին Պէնէտիկտեան Կրօնաւորաց, Ակռայ մաքրող փոշին կամ դեղը որ 1880ին Պրիւսէլի մէջ 2 ոսկի միտալ առած է, ինչպէս նաև մեծ մրցանակներ. այս դեղը հնարած է 1373ին Բիէր Պուրսօ Փրանսացի Կրօնաւորը։

ՁԵՆՕՖԻԻ ՋՈՒՐ

Որուն՝ մրցմամբ չի կրնար հաւասարիլ ո'չ մէկ դեղ. մազերուն իրենց բնական գոյնը տալու մասին։ Արդիւնքը քիչ օրուան մէջ կերևի յաջող կերպով։ Գործածութիւնք խիստ դիւրին է. Ներկ մը չէ այս, այլ լուացման ջուր մը, որ մազերը կը պահպանէ և կը զօրացնէ, գոյն տալով։

ԼԱՀՕՐԻ ԲՈՒՏՐԱ

Փայլուն, փափուկ, թափանցիկ և ընտիր բուտրա մ'է որ շարունակ գործածուելով մորթը կը գեղեցկացնէ և կը փայլեցնէ, ո' և է այլայլումէ զերծ պահելով զայն։ Խիստ փոքր մաս մը բաւական է ամբողջ երեսյթի մը համար։ Փափուկ փետրեայ վրձինով կը գործածեն զայն և ապա կը սրբեն նուրբ կտաւով մը կամ կաշուէ վրձինով։

ՎԱՅՐԿԵՆԱԿԱՆ ՆԵՐԿ Տօքթ. Բիշարի

Վայրկենական կերպով մազերը և մօրուքը ներկելու համար կատարելագործեալ բաղադրութիւն մ'է, որ մորթին վրայ բիծ չի թողուր։

ՋՈՒՐ Տօքթ. Թօմսընի, վայրկենական կերպով մօրուք ներկելու համար։

ԲՈՒՍԱԿԱՆ ՋՈՒՐ, գլուխ մաքրելու համար.

ՍԷՖԱԼԻՆ, դեղ Տօքթ. Ռուսօյի, մազ թափելու դէմ, որ թաղանթները կը հանէ և գեղեցիկ մազեր կը բուսցընէ, շարունակ գործածուելով։

ԱՐՆԻՔԱԼԻՆ, Տօքթ. Ռուսօյի, դեղեցիկ թուալէթի ջուր, խածուածքի, այրուածքի, այտերու բորբոքման դէմ են։

ԷՔՍԹՐԷ, Բուշէնուէի համար, ամեն տեսակ ընտիր ջուրեր։

ԿԼԻՍԷՐԻՆ, ձեռքի ուռեցքի և արեգակնակէզ դէմքերու համար։

Վաճառատուն հաստատեալ յամին 1807. — Ընդհանուր գործակատար Ա. ՍԸԿԷՆ, Հիւկիւրի փողոց թիւ 3, ի Պօրտօ։

Այս դեղերը կը գտնուին նաև Կ. Պոլսոյ բոլոր դեղարանաց մէջ։

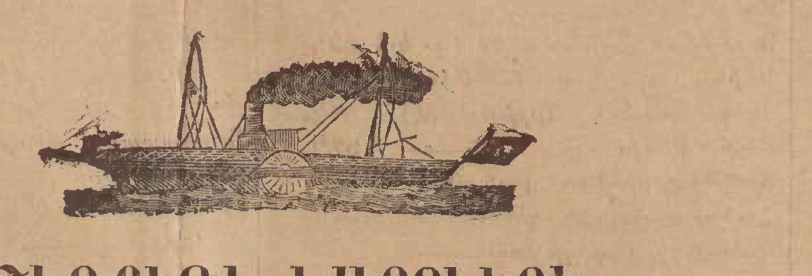

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷՅԻ

ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԵԱՆ ՑՈՒՑԱԿԸ

1884 ՅՈՒՆԻՍ ԱՄՍՈՅ

(Բաց ի կիրակէ օրերէն) Եւրոպական եզերքէն կամուրջ իջնող շոգենաւոյ երթևեկութեան ժամերը

Ժ. Վ.		Թ.
11	Եէնիմահալլէ Մեզարպուրնու Պէյլիւքտերէ Թարապիա Եէնիքէօյ (Եէնիքէօյի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի)	34
11 35	Եէնիքէօյ Ստէնիա Միրկէօն Պօյաճըքէօյ Ռ. Հիսար Պէպէք (Առնավուտքէօյի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի)	19
12	Ռ. և Ա. Գավագ Եէնիմահալլէ Մեզարպուրնու Պէյլիւքտերէ Թարապիա Եէնիքէօյ (Եէնիքէօյի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի)	32
12 50	Եէնիքէօյ Ստէնիա Միրկէօն Պօյաճըքէօյ Ռ. Հիսար Պէպէք (Առնավուտքէօյի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի)	21
1 30	Եէնիմահալլէ Մեզարպուրնու Պէյլիւքտերէ Թարապիա Եէնիքէօյ (Եէնիքէօյի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի և ուրբաթ օրերը Ստէնիա Միրկէօն Պօյաճըքէօյ Ռ. Հիսար Պէպէք)	20
2 05	Եէնիքէօյ Ստէնիա Միրկէօն Պօյաճըքէօյ Ռ. Հիսար Պէպէք (Պէպէքի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի բաց ի ուրբաթ օրերէ)	28
2 45	Եէնիմահալլէ Մեզարպուրնու Պէյլիւքտերէ Քիրեճպուրնու Թարապիա Եէնիքէօյ Ստէնիա Միրկէօն Պօյաճըքէօյ Ռ. Հիսար Պէպէք (Պէպէքէն մեկնող շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի)	34
4 15	Եէնիմահալլէ Մեզարպուրնու Պէյլիւքտերէ Թարապիա Եէնիքէօյ Ստէնիա Միրկէօն Պօյաճըքէօյ Ռ. Հիսար Պէպէք Առնավուտքէօյ Գուրուչէշմէ Օրթաքէօյ Պէշիքթաշ։ Այս շոգենաւը Ռամազանի երկրորդ օրէն սկսեալ ժամը 5ին պիտի մեկնի Եէնիմահալլէէն։	32
6 15	Եէնիմահալլէ Մեզարպուրնու Պէյլիւքտերէ Թարապիա Պէյգօզ Բաշպաղճէ Եէնիքէօյ Միրկէօն Գանլըճա Ռ. և Ա. Հիսար Գանտիլլի Առնավուտքէօյ Չէնկէլքէօյ Պէյլէրպէյ Օրթաքէօյ Գուզկունճուք Պէշիքթաշ Իւսկիւտար	25
8 15	Ա. և Ռ. Գավագ Եէնիմահալլէ Մեզարպուրնու Պէյլիւքտերէ Թարապիա Եէնիքէօյ Միրկէօն Պօյաճըքէօյ Ռ. Հիսար Պէպէք Առնավուտքէօյ Գուրուչէշմէ Օրթաքէօյ Պէշիքթաշ (ուրբաթ օրերը Ստէնիա պիտի հանդիպի)	20
10 —	Մեզարպուրնուէն Պէյլիւքտերէ Թարապիա Պէյգօզ Եէնիքէօյ Միրկէօն Ռ. Հիսար Առնավուտքէօյ Օրթաքէօյ Պէշիքթաշ	28

Առնավուտքէօյէն կամուրջ իջնող շոգենաւոյ ժամերը

Ժ. Վ.		Թ.
10 30	Պէպէք Առնավուտքէօյ Գուրուչէշմէ Օրթաքէօյ Պէշիքթաշ	21
11	Պէպէք Առնավուտքէօյ Գուրուչէշմէ Օրթաքէօյ Պէշիքթաշ	33
11 35	Առնավուտքէօյ Գուրուչէշմէ Օրթաքէօյ Պէշիքթաշ	28
12 10	Պէպէք Առնավուտքէօյ Գուրուչէշմէ Օրթաքէօյ Պէշիքթաշ Գապաթաշ	22
1	Առնավուտքէօյ Գուրուչէշմէ Օրթաքէօյ Պէշիքթաշ	33
1 30	Պէպէք Առնավուտքէօյ Գուրուչէշմէ Օրթաքէօյ Պէշիքթաշ Գապաթաշ	23
2 15	Առնավուտքէօյ Գուրուչէշմէ Օրթաքէօյ Պէշիքթաշ	19
3	Պէպէք Առնավուտքէօյ Գուրուչէշմէ Օրթաքէօյ Պէշիքթաշ	23
3 45	Պէպէք Առնավուտքէօյ Գուրուչէշմէ Օրթաքէօյ Պէշիքթաշ Գապաթաշ	19
10 50	Հիսարէն ուղղակի կամուրջ	19
11 10	Պէպէքէն ուղղակի կամուրջ	25

Ասիական եզերքէն կամուրջ իջնող շոգենաւոյ ժամերը

Ժ. Վ.		Թ.
10 45	Վանիքէօյ Չէնկէլքէօյ Պէյլէրպէյի Գուզկունճուք Գապաթաշ	22
11 30	Պէյգօզ Բաշպաղճէ Ռ. Բաշմահալլէ Գանլըճա Ա. Հիսար Գանտիլլի (Գանտիլլիի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի)	23
11 50	Գանտիլլի Վանիքէօյ Չէնկէլքէօյ Պէյլէրպէյի Գուզկունճուք	25
1	Գանտիլլի Վանիքէօյ Չէնկէլքէօյ Պէյլէրպէյի Գուզկունճուք	2
1 30	Պէյլիւքտերէ Թարապիա Պէյգօզ Բաշպաղճէ Գանլըճա Ա. Հիսար Գանտիլլի (Գանտիլլիի նաւամատոյցը Գանտիլլիէն մեկնող շոգենաւի հետ պիտի հաղորդակցի և ուրբաթ օրերը Վանիքէօյ Չէնկէլքէօյ Պէյլէրպէյ Գուզկունճուք Իւսկիւտար)	17
2 30	Գանտիլլի Վանիքէօյ Չէնկէլքէօյ Պէյլէրպէյ Գուզկունճուք Իւսկիւտար (բացի ուրբաթէն)	33
3 30	Գանտիլլի Վանիքէօյ Չէնկէլքէօյ Պէյլէրպէյ Գուզկունճուք Պէշիքթաշ	2
4 15	Պէյգօզ Բաշպաղճէ Ռ. Բաշմահալլէ Գանլըճա Ա. Հիսար Գանտիլլի Վանիքէօյ Չէնկէլքէօյ Պէյլէրպէյ Գուզկունճուք։ Այս շոգենաւը Ռամազանի երկրորդ օրէն սկսեալ ժամը 5ին պիտի մեկնի Եէնիմահալլէէն։	22
8 45	Պէյլիւքտերէ Թարապիա Պէյգօզ Բաշպաղճէ Գանլըճա Ա. Հիսար Գանտիլլի Վանիքէօյ Չէնկէլքէօյ Պէյլէրպէյի Գուզկունճուք Իւսկիւտար (ուրբաթ օրերը Ռ. Բաշմահալլէ)	21
10 25	Գանտիլլիէն ուղղակի կամուրջ	23

(Բաց ի կիրակէ օրերէն) Կամուրջէն Եւրոպական եզերք երթևեկող շոգենաւոյ ժամերը

Ժ. Վ.		Թ.
1	Պէշիքթաշ Օրթաքէօյ Առնավուտքէօյ Ռ. Հիսար Միրկէօն Եէնիքէօյ Թարապիա Պէյլիւքտերէ Մեզարպուրնու Եէնիմահալլէ	34
1 30	Գապաթաշ Իւսկիւտար Պէշիքթաշ Գուզկունճուք Օրթաքէօյ Պէյլէրպէյ Չէնկէլքէօյ Առնավուտքէօյ Գանտիլլի Ա. և Ռ. Հիսար Գանլըճա Միրկէօն Եէնիքէօյ Բաշպաղճէ Պէյգօզ Թարապիա Պէյլիւքտերէ Մեզարպուրնու Եէնիմահալլէ	25
2 30	Պէշիքթաշ Օրթաքէօյ Գուրուչէշմէ Առնավուտքէօյ Պէպէք Ռ. Հիսար Միրկէօն Եէնիքէօյ Թարապիա Պէյլիւքտերէ Մեզարպուրնու Եէնիմահալլէ	32
5 —	Գապաթաշ Պէշիքթաշ Օրթաքէօյ Գուրուչէշմէ Առնավուտքէօյ Պէպէք Ռ. Հիսար Պօյաճըքէօյ Էմիրկեն Ստէնիա Եէնիքէօյ Պէյգօզ Թարապիա Պէյլիւքտերէ Մեզարպուրնու Եէնիմահալլէ և Գավագներ	20
6 45	Իւսկիւտար Պէշիքթաշ Գուզկունճուք Օրթաքէօյ Պէյլէրպէյ Չէնկէլքէօյ Առնավուտքէօյ Գանտիլլի Ռ. Հիսար Գանլըճա Միրկէօն Եէնիքէօյ Թարապիա Պէյլիւքտերէ	21
8 15	Պէշիքթաշ Օրթաքէօյ Առնավուտքէօյ Պէպէք Ռ. Հիսար Միրկէօն Եէնիքէօյ Թարապիա Պէյլիւքտերէ Մեզարպուրնու	28
9 45	Հիսար Պօյաճըքէօյ Միրկէօն Ստէնիա Եէնիքէօյ Թարապիա Պէյլիւքտերէ Մեզարպուրնու Եէնիմահալլէ	32
10 30	Ռ. Հիսար Պօյաճըքէօյ Միրկէօն Ստէնիա Եէնիքէօյ Թարապիա Քիրեճպուրնու Պէյլիւքտերէ Մեզարպուրնու Եէնիմահալլէ	17
11 10	Եէնիքէօյ Թարապիա Պէյլիւքտերէ Մեզարպուրնու Եէնիմահալլէ	20
11 30	Պէպէք Ռ. Հիսար Պօյաճըքէօյ Միրկէօն Ստէնիա Եէնիքէօյ	25

Կամուրջէն Առնավուտքէօյ երթևեկող շոգենաւոյ ժամերը

Ժ. Վ.		Թ.
10 30	Ուղղակի Պէպէք	22
12 30	Ուղղակի Առնավուտքէօյ	33
1	Ուղղակի Պէպէք	23
1 45	Ուղղակի Առնավուտքէօյ	19
2 30	Ուղղակի Պէպէք	23
3 15	Ուղղակի Պէպէք	19
9 50	Պէշիքթաշ Օրթաքէօյ Գուրուչէշմէ Առնավուտքէօյ Պէպէք Ռ. Հիսար (Վօսփոր երնող շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի)	19
10 25	Պէշիքթաշ Օրթաքէօյ Գուրուչէշմէ Առնավուտքէօյ Պէպէք	25
11 5	Գապաթաշ Պէշիքթաշ Օրթաքէօյ Գուրուչէշմէ Առնավուտքէօյ Պէպէք (Եէնիքէօյի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի)	21
11 45	Պէշիքթաշ Օրթաքէօյ Գուրուչէշմէ Առնավուտքէօյ Պէպէք	28
12 —	Պէշիքթաշ Օրթաքէօյ Գուրուչէշմէ Առնավուտքէօյ	25

Կամուրջէն Ասիական եզերք երթևեկող շոգենաւոյ ժամերը

Ժ. Վ.		Թ.
11 20	Իւսկիւտար Գուզկունճուք Պէյլէրպէյ Չէնկէլքէօյ Վանիքէօյ Ա. Հիսար Գանլըճա Պէյգօզ Եէնիքէօյ	21
12 25	Ուղղակի Գանտիլլի	2
12 45	Իւսկիւտար Գուզկունճուք Պէյլէրպէյ Չէնկէլքէօյ Վանիքէօյ Ա. Հիսար Գանլըճա Եէնիքէօյ (բաց ի ուրբաթ օրերէ)	28
1 55	Ուղղակի Գանտիլլի (բացի ուրբաթ օրերէ)	33
2 45	Իւսկիւտար Գուզկունճուք Պէյլէրպէյ Չէնկէլքէօյ Վանիքէօյ Գանտիլլի Ա. Հիսար Գանլըճա Բաշպաղճէ Պէյգօզ (ուրբաթ օրերը Ռ. Բաշմահալլէ)	25
2 55	Ուղղակի Գանտիլլի	
9 25	Գապաթաշ Պէշիքթաշ Գուզկունճուք Պէյլէրպէյ Չէնկէլքէօյ Վանիքէօյ Գանտիլլի (Գավագներ գացող շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի)	23
10 15	Գանտիլլի Ա. Հիսար Գանլըճա Ռիֆաթբաշա Բաշպաղճէ Պէյգօզ Թարապիա Մեզարպուրնու Գավագներ	34
10 40	Պէշիքթաշ Գուզկունճուք Պէյլէրպէյ Չէնկէլքէօյ Վանիքէօյ Գանտիլլիի Ռ. Հիսար (Գանտիլլի նաւամատոյցը Պէյգօզի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի)	33
11 10	Գանտիլլի Ա. Հիսար Գանլըճա Ռ. Բաշմահալլէ Բաշպաղճէսի Պէյգօզ	23
11 40	Գապաթաշ Գուզկունճուք Պէյլէրպէյ Չէնկէլքէօյ Վանիքէօյ	21

Ամեն ուրբաթ շոգենաւ մը կամուրջէն ժամը 3.45ին մեկնելով Պէշիքթաշ Օրթաքէօյ Գուրուչէշմէ Առնավուտքէօյ Պէպէք Ռ. Հիսար Միրկէօն Եէնիքէօյ Թարապիա Պէյլիւքտերէ և Մեզարպուրնու պիտի հանդիպի և անտի ժամը 5.30ին մեկնելով և յիշեալ նաւամատոյցները հանդիպելով պիտի իջնէ ի կամուրջ։

Ամեն ուրբաթ երեկոյ ժամը 11.45ին շոգենաւ մը Եէնիմահալլէէն կամուրջ պիտի իջնէ Մեզարպուրնու Պէյլիւքտերէ Թարապիա Եէնիքէօյ Միրկէօն Ռ. Հիսար Առնավուտքէօյ Օրթաքէօյ և Պէշիքթաշ հանդիպելով։ Ռամազանի ամիսը սոյն երթևեկը տեղի չպիտի ունենայ։

ԻՍԿԻՒՏԱՐ ԵՐԹԵՒԵԿՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐ

ԲԱՑ Ի ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԷՆ

ԻՒՍԿԻՒՏԱՐԷՆ ԿԱՄՈՒՐՋ		ԿԱՄՈՒՐՋԷՆ ԻՒՍԿԻՒՏԱՐ	
11 —	6 20 Պէշիք	11 25	7 15
11 45	7 15	12 — Գզկնճ	8 15
12 30	8 10 Պէշիք	12 45	9 — Պէշիք
1 —	9 —	1 15	9 30
1 30	9 45	1 50	10 — Պէշիք
2 —	10 — Պէշիք	2 20	10 25 Գզկնճ
2 30	10 30	2 55	10 45
3 10	10 40	3 30	11 5
3 45	11 5	4 — Պէշիք	11 25
4 30	11 25	4 45	11 50
5 5 Պէշիք	11 45 Գզկնճ *	5 30	12 5
5 45	12 5	6 — Պէշիք	12 5 Գզկնճ *

(* Այս շոգենաւները Հրէից տօներուն չպիտի երթևեկեն)

ԿԻՐԱԿԻ ԵՒ ՈՒՐԲԱԹ ՕՐԵՐԸ

ԻՒՍԿԻՒՏԱՐԷՆ ԿԱՄՈՒՐՋ		ԿԱՄՈՒՐՋԷՆ ԻՒՍԿԻՒՏԱՐ	
11 15	— —	11 10	— —
12 —	7 15	11 55	7 15
12 45	8 10 Պէշիք	12 40	8 15
1 30	8 40	1 25	8 50 Պէշիք
2 15	9 25	2 10	9 20
3 —	9 50	2 55	10 — Պէշիք
3 45 Պէշիք	10 30	3 30	10 35
4 20	11 —	4 10 Պէշիք	11 5
5 10 Պէշիք	11 25 Պէշիք	4 55	11 35
5 45	12 5	5 40	12 5
6 20 Պէշիք	— —	6 15 Պէշիք	— —

ՀԱՐԷՄ ԻՍԿԷԼԷՍԻ ԵՐԹԵՒԵԿՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐ

ԲԱՑ Ի ՈՒՐԲԱԹ ՕՐԵՐԷՆ

2 — Հարէմէն Սալաճագ (բաց ի կիրակի օրերէն)
4 Հարէմէն Սալաճագ
10 45 Հարէմէն
1 45 Կամուրջէն Հարէմ (բաց ի կիրակի օրերէն)
3 45 Կամուրջէն Հարէմ
10 30 Կամուրջէն Հարէմ անտի Սալաճագ

ԻՒՍԿԻՒՏԱՐ ՍԻՐՔԷՃԻ ԻՍԿԷԼԷ

ԵՒ

ԳԱՊԱԹԱՇԻ ՄԻՋԵՒ
ԿԱՌԱԲԱՐՁ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ
ԵՐԹԵՒԵԿԻ ԺԱՄԵՐԸ

2 45 Իւսկիւտարէն Գապաթաշ Սիրքէճի
4 — Իւսկիւտարէն Սիրքէճի
10 — Իւսկիւտարէն Սիրքէճի
11 15 Իւսկիւտարէն Գապաթաշ
3 15 Սիրքէճիէն Իւսկիւտար
4 45 Սիրքէճիէն Գապաթաշ
10 45 Սիրքէճիէն Իւսկիւտար
11 30 Գապաթաշէն Իւսկիւտար

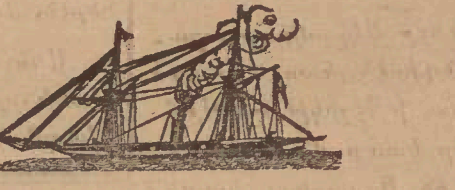

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Խ Տ Ի Վ Ի Յ Է

ՈՒՂՂԱԿԻ ՀԱՂՈՐԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԵՒ ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻՈՅ ՄԻՋԵՒ

Պէհէյրա շոգենաւն, նաւապետ Բօչէր, պիտի մեկնի յառաջիկայ Չորեքշաբթի, Յուլիս 2, ժամը 4½ին

Խտիվիէ Ընկերութեան շոգենաւք Կ. Պոլսէն կը մեկնին ամեն Չորեքշաբթի երեկոյները, Տարտանէլ, Միտիլի, Իզմիր և Բիրէա հանդիպելով։ Աղեքսանդրիա կը հասնին Երկուշաբթի առաւօտները։ Ուղևորութիւնք կը տևէ 4 ու կէս օր։

ԳԼԽԱՒՈՐ ՊԱՅՄԱՆՔ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԵԱՆ

Առաջին կարգի սեղան։ Սենեկապաս կին մը յատկացուած է տիկնանց սրահին։ Միանգամայն իւրաքանչիւր շոգենաւի մէջ Եւրոպացի բժիշկ մը կը գտնուի։ Առաջին աստիճանի տոմսակք մինչև երեք ամիս ընդունելի են, դիւրութիւն ընծայելու համար անոնց որք իրենց ճանապարհորդութեան շրջանին մէջ շոգենաւէն հանդիպած ո և է նաւահանգիստն ելնելով, օրերով ժամանակ անցնեն և յաջորդ շոգենաւով իրենց ճամբորդութիւնը շարունակել ուզեն։ Սա նուազն երեք անդամէ բաղկացեալ ընտանեաց տոմսակաց վրայ % 10 զեղչ մը կը լինի։ Երթ ու դարձի տոմսակաց վրայ %ին 10 զեղչ մը կը լինի, ի բաց առեալ ճաշը։ Ընտանեաց համար այս զեղչն % 15 է։ Երթ ու դարձի տոմսակք մինչև վեց ամիս ընդունելի են, եթէ Ապրիլի սկիզբէն մինչև Յուլիսի սկիզբը գնուին, իսկ տարւոյն միւս ամիսներուն մէջ մինչև երեք ամիս ընդունելի են։

Ծանօթ. — Խտիվիէ ընկերութեան Կարմիր ծովու մէջ բանող շոգենաւներն՝ ամեն ուրբաթ Սուէզէն ելնելով, շաբաթը մէկ անգամ Եամպու, Ճիտտէ և Սուաքիմ, և տասնեւհինգ օրն անգամ մը Մասովա, Հօտէյտա և Ատէնի ծովածոցին մէջ, Թաճուրա, Ղէյլա, Պարպարա և Ատէնի նաւահանգիստները կը հանդիպին։

Ուղևորներու և ապրանաց համար դիմել Պոլիս, Կամուրջին քով, Վալիտէ Սուլթան Խան և կամ Ղալաթիոյ ճիւղը, Վօյվօտա փողոց, Եուսուֆ Իզզէտտին խան։

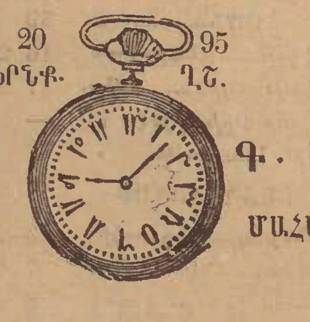

20 ՖՐՆՔ. 95 ՂՇ.

ԺԱՄԱԳՈՐԾ

Գ. Է. ՍԷԼՎԱՃԵԱՆ

ՄԱՀՄՈՒՏ-ՓԱՇԱՅԻ ԳԼՈՒԽ ԹԻՒ 244

95 ՂՇ. 20 ՖՐՆՔ.

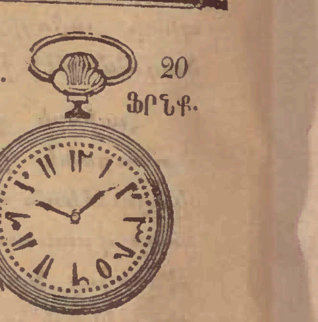

Իւր արհեստական փորձառութիւնը գնահատող Արգոյ Հասարակութեան պատիւ ունի ծանուցանել թէ այս անգամ Բարիզու ամենէն նշանաւոր գործարաններէն միոյն մէջ պատրաստել տուած է Նշանակեալ գնով նմանը ցարդ չտեսնուած կօթէն լարուող և խիստ ձևաւոր ժամացոյցներ որոց 20 տարի կանոնաւոր քանիլն կերաշխաւորէ, եթէ տարին անգամ մը միայն իւղոտուին։

Գաւառներէ եկած յանձնարարութիւնք փութով և ճշդութեամբ կը կատարուին։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ

ԳԵՂԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Հայկական գեղագրութեան «Փարիզեան տպագրութիւնն» ժամանակէ մ'ի վեր սպառած լինելով՝ այս անգամ նորա զգալի պակասն լեցնելու առաջադրութեամբ հրատարակուած է «Հայկական գեղագրութիւնն» յորում կամփոփուին գործածական և զարդարուն ամէնտեսակ գրեր նաև ֆրանսերէն զանազան տեսակ գրեր՝ իբրև կարևոր յաւելուած։

Հակառակ թղթին ազնուութեան և վիմագրութեան մասին տարուած մեծ խնամոց՝ խիստ աժան գնով կը վաճառուի 5 ղրշի։

Կը գտնուի մասնաւորապէս Արամեան և Գավաֆեան գրատուններն։

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ
Միացեալ Ընկերութեանց Հայոց

—

Ն. Տ. ՂԵՒՈՆԴԵԱՆ

—

ՄԱՅՐԵՆԻ ԼԵԶՈՒ

Ա. ՏԱՐԻ

Այբբենարան և սկզբնական ընթերցարան փոքրահասակ մանուկներու համար
Երկրորդ Տպագրութիւն

Կը գտնուի ամէն գրավաճառաց քով։ Կեդրոնատեղին է Հայոց Միացեալ Ընկերութեանց գրասենեակն, Կալաթա, Կէօչէ օղլու խան թիւ 12։

Գին և զեղչ՝ անփոփոխ։

Ծանօթ. — Հայոց Միացեալ Ընկերութեանց կնիքը չկրող օրինակներն անվաւեր են։

Արտօնատէր, Ս. ՏԱՄԱՏԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՅ